

2017.

**Tájékoztató a Haditechnikai és
Exportellenőrzési Osztályok
tevékenységéről**

Budapest Főváros Kormányhivatala
Kereskedelmi, Haditechnikai,
Exportellenőrzési és Nemesfémhitelesítési
Főosztály

KÉSZÍTETTE:

BUDAPEST FŐVÁROS KORMÁNYHIVATALA
KERESKEDELMI, HADITECHNIKAI, EXPORTELLENŐRZÉSI ÉS NEMESFÉMHITELESÍTÉSI FŐOSZTÁLY
EXPORTELLENŐRZÉSI OSZTÁLY, HADITECHNIKAI OSZTÁLY

Németvölgyi út 37-39.
H-1124 Budapest
E-mail: armstrade@bfkh.gov.hu, exportcontrol@bfkh.gov.hu
Telefon: 06 1 4585 599

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET

BEVEZETŐ.....	4
A HATÓSÁGRÓL	4
VÁLTOZÁSOK A JOGSZABÁLYBAN.....	5

II. FEJEZET

MAGYARORSZÁG AZ EXPORTELLENŐRZÉSI RENDSZEREKBE.....	6
BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY	6
VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY.....	6
AUSZTRÁLIA CSOPORT	7
NUKLEÁRIS SZÁLLÍTÓK CSOPORTJA.....	7
ZANGGER BIZOTTSÁG.....	7
RAKÉTATECHNOLÓGIAI ELLENŐRZÉSI RENDSZER.....	7
WASSENAARI MEGÁLLAPODÁS	8
KÉZI- ÉS KÖNNYŰFEGYVEREKRE VONATKOZÓ ENSZ PROGRAM.....	8
WPDU – AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁNAK KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK EXPORTELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ TANÁCSI MUNKACSOPTJA	9
„23. CIKK” BIZOTTSÁGI MUNKACSOPT	9
COARM – AZ EU TANÁCSÁNAK HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK EXPORTELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ „MUNKACSOPTJA.....	9
ENSZ FEGYVERKERESKEDELMI SZERZŐDÉS – ARMS TRADE TREATY,	9

III. FEJEZET - ENGEDÉLYEZÉS

1. HADITECHNIKAI KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉS, HADIIPARI TEVÉKENYSÉG ENGEDÉLYEZÉSE.10	
JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET	10
AZ ELBÍRÁLÁS FOLYAMATA	13
AZ ENGEDÉLYEK TÍPUSAI, TANÚSÍTÁS	14
JELÖLÉS, NYILVÁNTARTÁS, ADATSZOLGÁLTATÁS	16
2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSE	17
3. NEMZETKÖZI SZANKCIÓK VÉGREHAJTÁSA.....	19
4. A BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY ÉS A VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNYHAZA VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK.....	20

IV. FEJEZET

1. JELENTÉS A HAZAI CÉGEK 2017. ÉVI HADIIPARI TEVÉKENYSÉGÉRŐL ÉS HADITECHNIKAI KÜLKERESKEDELMI FORGALMÁRÓL	21
2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK EXPORTJA 2017-BEN.....	26
3. ELLENŐRZÉSEK.....	27
4. RÉSZVÉTEL NEMZETKÖZI FÓRUMOKON.....	27
MELLÉKLETEK.....	29

BEVEZETŐ

A haditechnikai külkereskedelem engedélyezésére vonatkozó jogszabályban előírtak szerint a **Budapest Főváros Kormányhivatal Kereskedelmi, Haditechnikai, Exportellenőrzési és Nemesfémhitelesítési Főosztály Haditechnikai Osztálya** (Hatóság) évente eleget tesz jelentéstételi kötelezettségének a haditechnikai külkereskedelmi engedélyezési tevékenységről a honvédelmi, a rendészeti, a külpolitikai, továbbá a nemzetbiztonsági ügyekkel foglalkozó országgyűlési bizottságok részére. A Hatóság rendszeresen szolgáltat adatokat a haditechnikai külkereskedelmi tevékenységről, illetve kettős felhasználású termékek exportadatairól különböző nemzetközi fórumok számára (Európai Unió (EU), Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), Európai Biztonsági Együttműködés Szervezete (EBESZ), Wassenaari Megállapodás). A bizalomépítés és a transzparenciára való törekvés jegyében, valamint a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a Hatóság a hazai nyilvánosság részére is elérhető jelentést tesz közzé tevékenységről, amely kiegészül az Exportellenőrzési Osztály (Hatóság) beszámolójával.

A HATÓSÁGRÓL

Magyarország a non-proliferációs nemzetközi egyezmények elfogadásával politikai kötelezettséget vállalt arra, hogy nemzeti jogszabályrendszerében érvényesíti az érzékeny termékekre vonatkozó, a többi résztvevő állammal kialakított exportellenőrzési elveket. Az exportellenőrzési feladatok végrehajtására kijelölt magyar hatóság 2017. január 1-től a Budapest Főváros Kormányhivatal Kereskedelmi, Haditechnikai, Exportellenőrzési és Nemesfémhitelesítési Főosztály (a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal Haditechnikai és Exportellenőrzési Hatóságának jogutódja). Felügyeletét, valamint szakmai felügyeletét a Miniszterelnökséget vezető miniszter, illetve az iparügyekért felelős miniszter látja el. Főosztály Haditechnikai, valamint Exportellenőrzési Osztálya négy főbb területen látja el engedélyezési és ellenőrzési feladatait.

A **haditechnikai eszközök külkereskedelmének engedélyezése** nem EU harmonizált terület, az a tagállamok nemzeti hatáskörében hozott jogi szabályozása alapján történik. Ugyanakkor figyelembe veszi a közös kül- és biztonságpolitika irányelveit, a „Haditechnikai eszközök exportellenőrzésének, közös szabályrendszerének” rendelkezéseit. Hatósági tevékenységét a „Közös haditechnikai terméklista” alapján végzi. Ugyanezen lista alapján vonja engedélyezés alá a **hadiipari gyártás- és szolgáltatás felügyelet** a hazai hadiipari gyártók és szolgáltatók tevékenységét és ellenőrzi az engedélyesek termékjelölési és nyilvántartási kötelezettségét. A Hatóság mindemellett végrehajtja a **kettős felhasználású termékek külkereskedelmi forgalmazásával** kapcsolatos azon exportellenőrzési intézkedéseket, melyek nemzetközileg vállalt megállapodások hazai végrehajtásához szükségesek. Ezen termékek polgári célú felhasználásuk mellett alkalmasak hagyományos és tömegpusztító fegyverek, valamint az azok célba juttatására alkalmas eszközök gyártására, kifejlesztésére, ezért forgalmuk ellenőrzését különböző non-proliferációs rezsimek és leszerelési egyezmények írják elő. Továbbá a

A proliferáció jelentése *elterjedés*, a non-proliferációs intézkedések célja a tömegpusztító fegyverek (WMD) - vegyi- biológiai, nukleáris fegyverek-, valamint a hagyományos fegyverek elterjedésének megakadályozása.

Hatóság látja el a **nemzetközi szankciókban elrendelt külkereskedelmi korlátozás** alá eső termékek kivitelének ellenőrzését.

A fentieken túl, a Hatóság látja el a *Vegyifegyver Tilalmi Egyezményből* fakadó nemzeti hatósági kötelezettségeket és feladatokat, amelynek keretében a Hatóság felügyeli az Egyezmény hatálya alá tartozó vegyipari cégek gyártási és kereskedelmi tevékenységét. Szintén a Hatóság látja el a *Biológiai és Toxin Fegyver Tilalmi Egyezményből* fakadó nemzeti hatósági kötelezettségeket és feladatokat, amelynek keretében a Hatóság nyilvántartja az Egyezmény hatálya alá tartozó jogalanyok tevékenységét, és összeállítja az ország éves bizalomerősítő jelentését.

A Hatóság intézkedései magukba foglalják – többek között – határozatok hozatalát, engedélyek kibocsátását, illetve ellenőrzések elvégzését. Az intézkedések célja megakadályozni azt, hogy a regionális és nemzetközi biztonságra veszélyt jelentő államok, valamint terrorista csoportok tömegpusztító fegyvert legyenek képesek kifejleszteni és előállítani, illetve elejét venni a hagyományos fegyverek destabilizáló mértékű felhalmozódásának, illegális forgalmának.

Fontos kiemelnünk, hogy aki a vonatkozó jogszabályokat nem tartja be, a *Büntető Törvénykönyvről* szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 327., 329. illetve 330. §-aiban meghatározott tényállások fennállása esetében az ott szabályozott mértékben **szabadságvesztéssel büntethető**. Mindemellett a vonatkozó jogszabálysértés tárgyától és súlyától függően a Hatóság haditechnikai és kettős felhasználású termékek külkereskedelmével kapcsolatos jogszabálysértés esetén 100 ezer forinttól 10 millió forintig, haditechnikai gyártással/szolgáltatással kapcsolatos jogszabálysértés esetén ötezer forinttól 10 millió forintig terjedő mértékű bírságot szabhat ki. A bírságot érintő szabályozást jelenleg a vonatkozó ágazati jogszabályok tartalmazzák.

VÁLTOZÁSOK A SZABÁLYOZÁSBAN 2017-BEN

Az Irinyi Tervben foglalt célkitűzésekkel összhangban a hadiipari tevékenységgel (a haditechnikai termékek gyártása és a haditechnikai szolgáltatások nyújtása) és a haditechnikai külkereskedelmi tevékenységgel összefüggő engedélyezési eljárások egyszerűbbé és átláthatóbbá tétele érdekében a hadiipari tevékenységi engedélyezés részletes szabályait tartalmazó 301/2005. (XII. 23.) Korm. rendelet és a haditechnikai külkereskedelmi engedélyezési eljárásról szóló 160/2011. (VIII. 18.) Korm. rendelet rendelkezései összevonásra kerültek, amely helyett egy új egységes jogszabály lépett hatályba 2017. június 22-én. ***A haditechnikai tevékenység engedélyezésének és a vállalkozások tanúsításának részletes szabályairól szóló 156/2017. (VI.16.) Korm. rendelet*** megtartotta a két rendelet főbb előírásait, ugyanakkor jelentősen csökkentette a vállalkozások adminisztrációs terheit. A két tevékenységi (haditechnikai külkereskedelmi, hadiipari) engedélytípus összevonásával jelentősen egyszerűsödött az eljárás és az illetékfizetési kötelezettség is nagymértékben csökkent (3000,- Ft.)

MAGYARORSZÁG AZ EXPORTELLENŐRZÉSI RENDSZEREKBE

Magyarország többek között az alábbi multilaterális fegyverzetellenőrzési megállapodások és exportellenőrzési rendszerek résztvevő állama, illetve az alábbi nemzetközi előírások és folyamatok figyelembevételével végzi engedélyezési, ellenőrzési és egyéb hatósági feladatait:

A BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY (BIOLOGICAL AND TOXIN WEAPONS CONVENTION, BTWC)¹

A biológiai és toxin fegyverek kifejlesztésének, előállításának és tárolásának megtiltásáról és e fegyverek megsemmisítéséről szóló egyezmény (BTWC) az első olyan nemzetközi szerződés, amelynek célja a tömegpusztító fegyverek egy teljes kategóriájának felszámolása. A megállapodás teljes tilalmat rendel el az olyan mikrobiológiai vagy egyéb biológiai hatóanyagok, valamint toxinok fejlesztésére, gyártására, tárolására és megszerzésére, amelyek nem kórmegelőzési, védekezési vagy más békés célokat szolgálnak. A tilalom kiterjed azokra a fegyverekre, felszerelésekre és szállítóeszközökre is, amelyekkel az ilyen hatóanyagokat és toxinokat bevetetik. Az egyezményt 1972-ben nyitották meg aláírásra és 1975-ben lépett hatályba. Jelenleg 182 ország tagja az Egyezménynek.

VEGYIFEGYVER TILALMI EGYEZMÉNY (CHEMICAL WEAPONS CONVENTION, CWC)²

A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény a genfi leszerelési értekezleten 40 állam részvételével 24 évig tartó tárgyalási folyamat eredményeként 1997. április 29-én lépett hatályba, éppen azzal, hogy Magyarország - mint 65. Részes Állam - letétbe helyezte ratifikációs okiratát az ENSZ Főtitkárnál. Az egyezmény kimondja a vegyi fegyverek használatának, kifejlesztésének, megszerzésének tilalmát, továbbá elrendeli a meglévő vegyifegyver készletek megsemmisítését. A CWC az első olyan multilaterális leszerelési megállapodás, amelynek betartása nem csupán a részes államok kötelezettségvállalásán, hanem egy kiterjedt nemzetközi ellenőrzési rendszeren is alapul. A feladattal megbízott nemzetközi szervezet helyszíni ellenőrzésekkel folyamatosan vizsgálja a Részes Államok éves nyilatkozataiban bejelentett adatok valóságát. Jelenleg 193 ország tagja az Egyezménynek.

AUSZTRÁLIA CSOPORT (AUSTRALIA GROUP, AG)³

Az ENSZ Közgyűlésének 1991-ben hozott határozata alapján a vegyi és biológiai fegyverek non-prolifercióját az Ausztrália Csoport koordinálja. Az AG együttműködés keretében a részt vevő államok között információ- és véleménycserére kerül sor a vegyi- és biológiai fegyverek elterjedéséről, illetve annak megakadályozásáról. Valamennyi tagja ratifikálta a biológiai és vegyifegyver tilalmi egyezményeket. A csoportban résztvevő államok olyan jogszabályokat léptetnek hatályba és olyan nemzetközi intézményrendszert alakítanak ki, amelyek révén hatékonyan akadályozzák meg a vegyi és biológiai fegyverek proliferációját.

1 <http://www.unog.ch/80256EE600585943/%28httpPages%29/77CF2516DDC5DCF5C1257E520032EF67?OpenDocument>
 2 <http://www.opcw.org/chemical-weapons-convention>
 3 <http://www.australiagroup.net>

NUKLEÁRIS SZÁLLÍTÓK CSOPORTJA (NUCLEAR SUPPLIERS GROUP, NSG) ⁴

A csoporthoz tartozó országok vállalják, hogy önmérsékletet tanúsítanak a nukleáris anyagok és az e területhez kapcsolódó termékek exportja tekintetében. Ily módon kívánják elérni, hogy a nukleáris anyagok és felszerelések (pl. plutónium, dúsított urán, dúsító és az újrafeldolgozó üzemek részegységei) békés célú nemzetközi kereskedelme semmilyen formában ne járuljon hozzá az atomfegyverek elterjedéséhez.

A résztvevő államok megegyeztek abban, hogy ilyen termékeket nem szállítanak nukleáris fegyverekkel nem rendelkező és az Atomsorompó Szerződésben nem részes államokba, kivéve, ha azok a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséggel Biztosítéki Megállapodást írtak alá. A résztvevő országok továbbá arra is kötelezettséget vállaltak, hogy úgynevezett végfelhasználói igazolást (end-use certificate) kérnek az adott szállítás célországának hatóságától. Fenntartották a jogukat arra vonatkozóan is, hogy vétóval élnek, ha a tilalom alá eső anyagok és berendezések a célországból egy harmadik országba kerülnek továbbszállításra. A résztvevő országok nukleáris exportját az egyeztetett irányelvek (Guidelines) szabályozzák. Magyarország 1978-ban lett a csoport tagja. 2009 májusától egy évig hazánk látta el a csoport elnöki feladatait.

ZANGGER BIZOTTSÁG (ZANGGER COMMITTEE, ZC) ⁵

Az Atomsorompó Szerződés 3. cikkének 2. bekezdése értelmében, amennyiben egy részes állam hasadó anyagokat vagy azok előállításához kapcsolódó technológiát kíván átadni nukleáris fegyverekkel nem rendelkező országoknak, köteles biztosítékot beszerezni arról, hogy az átadásnak nem lesz következménye a szerződés által tiltott tevékenységek folytatása. E szerződéses kötelezettség hatékony végrehajtása érdekében a Zangger Bizottságban résztvevő államok exportellenőrzési irányelveket fogadtak el. A Bizottság legfontosabb célkitűzése, hogy elősegítse az információ áramlását az olyan exporttevékenységekről, amelyek során a hasadóanyagokkal és a hozzájuk rendelhető technológiákkal rendelkező országok ilyen anyagokat és technológiákat juttatnak el a nukleáris fegyverekkel nem rendelkező, illetve a szerződésben nem részes államoknak. Amennyiben ilyen jellegű export megvalósul, a Bizottság felszólítja a szállítást végző országot, hogy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) révén kérjen biztosítéki garanciákat arra vonatkozóan, hogy a tőle származó anyagok és/vagy berendezések nem alkalmasak nukleáris kísérletek előkészítésére vagy nukleáris fegyverek gyártására. A Bizottság rendszeresen felülvizsgálja az általa összeállított listán azokat az anyagokat és berendezéseket, amelyeknek exportja esetén elengedhetetlen a megfelelő NAÜ biztosítéki garanciák beszerzése. A Bizottság évente egyszer ülésezik Bécsben. A Bizottság keretében vállalt kötelezettségek többsége – a NAÜ főigazgatójának küldött tájékoztatás formájában – valamennyi NAÜ tagállam számára hozzáférhető.

RAKÉTATECHNOLÓGIAI ELLENŐRZÉSI RENDSZER (THE MISSILE TECHNOLOGY CONTROL REGIME, MTCR) ⁶

A Rakétatechnológiai Ellenőrzési Rendszer olyan informális multilaterális exportellenőrzési fórum, amely célja a tömegpusztító fegyverek (weapons of mass destruction, WMD) célba juttatásához szükséges rakéták (*missiles*) és más pilóta nélküli célba juttató-eszközök (*unmanned delivery systems*), azok előállításához, kifejlesztéséhez, működtetéséhez szükséges felszerelések, illetőleg vonatkozó technológiák proliferációjának ellenőrzése. A politikai együttműködésen nyugvó MTCR-előírások alapján a résztvevő 34 állam - köztük hazánk - koordinálja a fenti termékekre és technológiákra vonatkozó exportellenőrzési gyakorlatát. Ez az export-engedélyezésről szóló

⁴ <http://www.nuclearsuppliersgroup.org>

⁵ www.zanggercommittee.org

⁶ www.mtcr.info

Irányelvek (MTCR Guidelines), valamint a szabályozás alá tartozó kifejezetten katonai célú, illetőleg kettős felhasználású termékek listáját tartalmazó Függelék (MTCR Equipment, Software and Technology Annex) alapulvételével történik. A Függelék két fejezetet tartalmaz: I. kategóriájú termékek, technológiák és II. kategóriájú technológiák. Az I. kategóriás exportengedélyezésnél különös szigorúsággal kell eljárni, az engedélyezés meghatározott biztosítékok fennállása esetén lehetséges. Ide tartoznak például a 300 km hatótávolság/500 kg töltet teher határértékeket meghaladó teljes rakétarendszerek és alrendszerek. A résztvevő államok saját belső jogi előírásait figyelembe vételével alkalmazzák az MTCR politikailag kötelező erejű előírásait, iránymutatásait, értesítik egymást az elutasított exportengedély-kérelmekről. Magyarország 1993 óta résztvevő országa az MTCR-nak.

WASSENAARI MEGÁLLAPODÁS (WASSENAAR ARRANGEMENT, WA)⁷

A „Wassenaari Megállapodás a Hagyományos Fegyverek és Kettős Felhasználású Termékek és Technológiák Exportja Ellenőrzéséről” (The Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies) elnevezésű együttműködésben résztvevő államok célul tűzték ki a hagyományos fegyverek és a kettős felhasználású termékek és technológiák exportjának és más módon történő átadásának átláthatóvá tételét. Felelősségteljes, a biztonságpolitikai szempontokat is érvényesítő exportpolitika kialakítását kívánják elérni ezen a területen. Céljaik közé tartozik még az érzékeny termékek kereskedelmére vonatkozó vélemény- és információcsere elmélyítése. Törekvéseik azt szolgálják, hogy megakadályozzák a tömegpusztító fegyverek elterjedését, a hagyományos fegyverzetek destabilizációt kiváltó felhalmozását. A résztvevő országok politikai kötelezettséget vállalnak arra, hogy e célok érdekében nemzeti jogszabályaikban érvényesítik a közösen kialakított exportellenőrzési elveket, illetve ellenőrzési minimumnak tekintik a rendszeresen felülvizsgált termékellenőrzési jegyzéket. Hazánk aktívan hozzájárul a WA tevékenységéhez: a 2001-es évben a WA Általános Munkacsoport (GWG) munkáját irányította; 2005-2006 között a WA Szakértői Csoportjának (EG) elnöki posztját látta el, illetve a 2007-es felülvizsgálati év keretében az Adatszolgáltatások tartalmával, átláthatóságával foglalkozó Munkacsoport (Task force on Transparency) koordinálását végezte. Magyarország támogatja és szorgalmazza az átláthatóság javítását és a nemzeti exportpolitikák fokozottabb összehangolását.

KÉZI- ÉS KÖNNYŰFEGYVEREKRE VONATKOZÓ ENSZ PROGRAM⁸

Az ENSZ tagállamai 2001 júliusában egy nemzetközi konferencia keretében fogadták el a kézi- és könnyűfegyverek mindennemű illegális kereskedelmének megakadályozását és tiltását szorgalmazó ENSZ Cselekvési Programot (UN PoA)⁹. Ez a dokumentum elveket és intézkedéseket határoz meg a kézi- és könnyűfegyverek (KKF, SALW) illegális kereskedelmének megelőzésével és tiltásával, a megállapodás végrehajtásával, a nemzetközi együttműködés és támogatás-nyújtás, valamint a 2001. évi ENSZ konferenciát követő nemzetközi kézi- és könnyűfegyveres folyamat mechanizmusaival és ütemezésével kapcsolatban. Magyarország részt vesz a Cselekvési Program végrehajtásában. Hazánk évente jelentést nyújt be az ENSZ-nek a kézi- és könnyűfegyverekkel kapcsolatos aktuális jogi szabályozásról és a megelőző év KKF export–import adatairól. Hasonló adatszolgáltatást az EBESZ Kézifegyver Dokumentum szerint az EBESZ részére is adunk. Az ENSZ és az EBESZ mellett az Európai Unió is kiemelten foglalkozik ezzel a témakörrel.

7 www.wassenaar.org

8 www.poa-iss.org

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁNAK KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK EXPORTELENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ TANÁCSI MUNKACSOPORTJA (WORKING PARTY OF DUAL-USE GOODS, WPDU)

A WPDU (Council Working Party of Dual-Use Goods) szakértői szinten felelős a kettős felhasználású termékekre vonatkozó jogalkotási feladatokért, amelynek keretében többek között megtárgyalja az Európai Bizottság által előterjesztett jogszabály-tervezeteket, és javaslatot tesz a vonatkozó uniós rendelet módosítására. A munkacsoport egységes irányelveket, jogpolitikai elveket alakít ki az uniós exportellenőrzési rezsím erősítése érdekében, illetve a non-prolifерációs rezsimekben elfogadott döntések uniós szinten történő végrehajtására, illetve az Európai Tanács részéről – szakértői szinten – elfogadja a kettős felhasználású termékek listájáról szóló módosításokat.

„23. CIKK” BIZOTTSÁGI MUNKACSOPORT (DUAL-USE CO-ORDINATING GROUP, DUCG)

A DUCG a Bizottság szakértői munkacsoportja a kettős felhasználású termékek exportellenőrzése terén. Elsődleges feladata a rendeletmódosítások – köztük a kettős felhasználású termékek listájának - elkészítése, közös irányelvek megfogalmazása a vonatkozó szabályozó egységes alkalmazása érdekében, az összesített export jelentés összeállítása. Ezen kívül fejleszti és kezeli a tagállamok közötti információ-megosztást szolgáló informatikai rendszert.

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSÁNAK HAGYOMÁNYOS FEGYVEREK EXPORTELENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORTJA (COUNCIL WORKING PARTY ON THE EXPORT CONTROL OF CONVENTIONAL ARMS, COARM)

A COARM működésének alapjául az Európai Unió Tanácsa által 1998. június 8-án elfogadott fegyverkereskedelmi Magatartási Kódexe (Kódex), majd az ebből 2008. december 8-án immár jogilag kötelező erejű dokumentumként elfogadott 2008/944/KKBP Közös Álláspont a haditechnikai eszközök exportellenőrzésének közös alapelveiről elnevezésű dokumentum szolgál. Állandó témák nyilvános éves jelentés készítése, az EU Közös Haditechnikai Jegyzékének (EU CML) naprakésszé tétele, outreach szemináriumok szervezése harmadik országok részére, továbbá az exportellenőrzés aktuális kérdései kerülnek megvitatásra (pl. exportellenőrzési politikák egyeztetése, közös vélemény formálása konfliktusos relációkkal kapcsolatosan).

ENSZ FEGYVERKERESKEDELMI SZERZŐDÉS (UN ARMS TRADE TREATY, ATT)

A Fegyverkereskedelmi Szerződés normatív kereteket állít fel a fegyverkereskedelem szabályozására, világos és erős jogi kötelezettségeket fogalmazva meg a hagyományos fegyverek kereskedelmében résztvevő minden szereplő (exportálók, importálók, brókerek) számára. Hatálya lényegében a hagyományos fegyverek teljes körére kiterjed, beleértve a lőszerket is. A Fegyverkereskedelmi Szerződést ratifikáló országok rendszeresen jelentést készítenek a hagyományos fegyverekre vonatkozó külkereskedelmi adataikról.

ENGEDÉLYEZÉS

1. HADITECHNIKAI KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉS, HADIIPARI TEVÉKENYSÉG ENGEDÉLYEZÉSE

Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 296. cikkének b) pontja meghagyja a tagállamok azon jogát, hogy megtegyék az alapvető biztonsági érdekeik védelme érdekében általuk szükségesnek tartott, fegyverek, lőszeres és hadianyagok előállításával vagy kereskedelmével kapcsolatos intézkedéseket. Mindemellett az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvénymódosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény 140. §-a kimondja, hogy az áruk, szolgáltatások és anyagi értéket képviselő jogok kereskedelmi forgalomba történő kivitelét, behozatalát, valamint azoknak a Magyarországra területén történő átszállítását nemzetközi szerződéssel és Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa rendelkezéseivel összhangban az Országgyűlés vagy a Kormány által alkotott jogszabály korlátozhatja. Ezen felhatalmazások alapján Magyarország nemzeti hatáskörben szabályozza a haditechnikai (hadiipari, külkereskedelmi) tevékenységet és a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivitelének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának, valamint a bróker tevékenység engedélyezését.

JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET

A haditechnikai eszközök külkereskedelmének engedélyezése **nem EU harmonizált** terület, hanem a tagállamok nemzeti hatáskörében hozott jogi szabályozás alapján történik, amely azonban érvényre juttatja az Unió közös kül- és biztonságpolitika irányelveit. A haditechnikai eszközök külkereskedelmének engedélyezéssel összefüggő hatósági feladatait a Hatóság látja el.

Az Európai Parlament és Tanács a védelmi vonatkozású termékek Közösségen belüli transzferére vonatkozó feltételek egyszerűsítéséről szóló 2009/43/EK irányelve (Transzferirányelv¹⁰) 2009. május 6-án került kihirdetésre. Rendelkezéseit a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivitelének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának engedélyezéséről, valamint a vállalkozások tanúsításáról szóló 160/2011. (VIII.18.) Korm. rendelet ültette át. Az engedélyezési rendszer megtartotta a korábbi háromlépcsős engedélyezési folyamatot, de jelentős könnyítéseket alkalmaz elsősorban a Közösségen belüli szállításokra vonatkozóan. A 160/2011. (VIII. 18) Korm. rendelet helyébe a *haditechnikai tevékenység engedélyezésének és a vállalkozások tanúsításának részletes szabályairól* szóló 156/2017. (VI.16.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) lépett, amely további egyszerűsítéseket hozott az eljárásokban (pl: nem szükséges tárgyalási engedély, illetve globális forgalmi engedély lehetősége egyes harmadik országokba történő kivitel esetén).

Magyarország egyike volt azon tagállamoknak, amelyek először alkalmazták jogszabályukban az Európai Unió által 1998. június 8-án elfogadott, a *hagyományos fegyverek exportjára vonatkozó Magatartási Kódexet*, amely így a kérelmek jóváhagyásának egyik kritériumává vált. A „Kódexből” időközben minden tagállamra egyaránt érvényes, jogilag kötelező dokumentum készült: a Tanács 2008. december 8-án elfogadta a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról szóló **2008/944/KKBP Közös Álláspontot**. A kritériumok a Korm. rendelet 2. sz. Mellékeltét képezik.

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:02009L0043-20180305&qid=1564052221189&from=HU>

A Hatóság az EU „**Közös haditechnikai terméklista**” (EU CML), illetve az azt átültető Transzferirányelv I. melléklete alapján végzi engedélyező és ellenőrző tevékenységét, azzal az eltéréssel, hogy Korm. rendelet (1. sz. Melléklete, az Engedélyköteles haditechnikai eszközök és szolgáltatások jegyzéke) *további négy fejezettel* egészíti ki a CML 22 fejezetből álló jegyzékét. A magyar szabályozás hatálya alá vonta a **kifejezetten katonai célú felszereléseket, szolgáltatásokat, továbbá a kényszerítő- és a bünfelderítő-, valamint a titkosszolgálati eszközöket** is. Az engedélyköteles haditechnikai eszközök és szolgáltatások listáját a Korm. rendelet I. melléklete tartalmazza az alábbiak szerint:

I. fejezet	Sima csövű fegyverek 20 mm-nél kisebb kaliberrel, más kézfegyverek és automata fegyverek 12,7 mm (0,50 hüvelyk/inch) vagy kisebb kaliberrel és tartozékok és a kifejezetten azokhoz tervezett részegységek
II. fejezet	20 mm és ennél nagyobb kaliberű sima csövű fegyverek, más fegyverek és fegyverzetek 12, 7 mm-nél (0, 50 hüvelyk/inch) nagyobb kaliberrel, tűzvetők és tartozékok, és az azokhoz tervezett különleges részegységek
III. fejezet	Lőszerke és mechanikus gyújtószerkezetek, és azok azokhoz tervezett különleges részegységek
IV. fejezet	Bombák, torpedók, nem irányított és irányított rakéták, más robbanó eszközök és töltetek, valamint a hozzájuk tartozó eszközök és részegységek a következő felsorolás szerint, amelyeket kifejezetten katonai felhasználásra terveztek, és kifejezetten azokhoz tervezett alkatrészek
V. fejezet	Tűzvető, és kapcsolódó készülségi és riasztó eszközök, kapcsolódó rendszerek, ellenőrző, illesztő és ellentevékenység berendezései a következők szerint, amelyeket kifejezetten katonai célra terveztek, és a kifejezetten azokhoz tervezett részegységek és szerelvények
VI. fejezet	Szárazföldi járművek és részegységeik
VII. fejezet	Vegyai, vagy biológiai mérgező anyagok, könnygázok, radioaktív anyagok, kapcsolódó berendezések, összetevők, anyagok és technológiák
VIII. fejezet	"Energiahordozó anyagok", és kapcsolódó összetevők
IX. fejezet	Kifejezetten katonai használatra tervezett vízi járművek, különleges tengerészeti berendezések és tartozékok, és azok alkatrészei
X. fejezet	Repülőgép, személyzet nélküli légi-jármű, repülőgép-hajtómű (motor) és repülőgép-részegység, hozzátartozó berendezések és alkatrészek, amelyeket kifejezetten katonai használatra terveztek, vagy módosítottak
XI. fejezet	Kifejezetten katonai célra tervezett elektronikai berendezések, valamint kifejezetten ezekhez tervezett alkatrészek
XII. fejezet	Nagy sebességű, kinetikai energiájú fegyverrendszerek és kapcsolódó eszközök a következők szerint és az azokhoz tervezett különleges részegységek
XIII. fejezet	Páncélozott, vagy védőberendezések és szerkezetek, valamint anyagok
XIV. fejezet	Kifejezetten katonai kiképzési, vagy hadgyakorlat forgatókönyvi szimulációs célú berendezések, gyakorló (szimulátor) berendezések bármilyen tűzfegyver és fegyverzet használata begyakorlására, amelyek az I. vagy II. fejezetek szerint kerülnek engedélyezésre, és kifejezetten azokhoz tervezett elemek / alkatrészek és szerelvények
XV. fejezet	Kifejezetten katonai használatra tervezett képletapogató (képalkotó / imaging), vagy ezeket zavaró berendezések és kifejezetten ezekhez tervezett elemek / alkatrészek
XVI. fejezet	Kovácsolt, sajtolt és más félkész gyártmányok, amelyek felhasználását engedélyezés alá vont termékekben lehet azonosítani az anyagösszetétel, geometriai méret, vagy alkalmazás alapján, és amelyeket kifejezetten az I. – IV., VI., IX., X., XII. vagy XIX. fejezetek alapján engedélyköteles termék részére terveztek
XVII. fejezet	Különbféle berendezések, anyagok és könyvtárak (adatbázisok), a következők szerint, és a kifejezetten azokhoz tervezett elemek / alkatrészek / részegységek
XVIII. fejezet	Gyártóberendezések a jelen Jegyzékben felsorolt termékek előállításához/gyártásához
XIX. fejezet	Irányított energiát kibocsátó fegyverrendszerek (DEW), kapcsolódó berendezések, vagy ellentevékenység eszközei, és kísérleti modellek és a kifejezetten azokhoz tervezett fődarabok / részegységek / alkatrészek
XX. fejezet	Kriogén és szupravezető berendezések az alábbiak szerint, valamint kifejezetten hozzájuk tervezett elemek/alkatrészek és szerelvények
XXI. fejezet	„Szoftver”
XXII. fejezet	“Technológia”
XXIII. fejezet	Kifejezetten katonai célú felszerelések
XXIV. fejezet	Kifejezetten katonai célú szolgáltatások
XXV. fejezet	Kényszerítő és bünfelderítő eszközök
XXVI. fejezet	Titkosszolgálati eszközök

A Korm. rendelet meghatározza az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2005. június 27-i 1236/2005/EK rendelet (felváltotta 2019. január 16-án a 125/2019/EU rendelet) végrehajtásához szükséges rendelkezéseket. Az EU rendelet III. mellékletében engedélyhez kötött eszközöket (emberek fogva tartására szolgáló bilincsek, önvédelmi célokra szolgáló anyagok, zendülések megfékezésére szolgáló elektromos sokkoló eszközök stb.) a Korm. rendelet XXV. fejezete (kényszerítő és bünfelderítő

eszközök) magába foglalja, így ugyanolyan engedélyezési eljárás alá esnek, mint a katonai eszközök. Az EU rendelet azonban az alábbi eszközök exportját és importját tiltja:

- akasztófák, nyaktilók;
- emberek kivégzésére szolgáló villamosszékek;
- emberek kivégzésére szolgáló kamrák; automatikus fecskendőrendszerek;
- bizonyos elektromos sokkoló eszközök.

A tilalom nem vonatkozik a múzeumi célra történő végfelhasználásra.

A haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény (Httv.) értelmében Magyarország területén *hadiipar* tevékenység (haditechnikai termékek gyártása, azokkal összefüggő szolgáltatás nyújtása) *végzéséhez engedély* szükséges. Az engedélyköteles termékek és szolgáltatások körét a haditechnikai külkereskedelmi tevékenységgel megegyezően az „engedélyköteles haditechnikai eszközök és szolgáltatások jegyzék” tartalmazza. A tevékenységi engedélyezés szabályait a Korm. rendelet határozza meg.

Nem szükséges engedély, ha

- a haditechnikai eszközt az Országgyűlés vagy a Kormány által jóváhagyott csapatmozgás, továbbá hatályos nemzetközi szerződésben kifejezetten engedélyezett kötelezettségek keretében szállítanak át Magyarország határán,
- a szállítást – kötelezettségei teljesítéséhez – az Európai Unió, a NATO, vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség végzi,
- a szállítás katasztrófa vagy egyéb vészhelyzet esetében nyújtott humanitárius segítségnyújtáshoz vagy adományhoz kapcsolódik, vagy
- a haditechnikai eszközt fegyveres testületek közös gyakorlata, bemutatója céljából szállítanak át Magyarország határán.

Nem kell külön engedélyt beszerezniük a hadiipari tevékenységhez:

- a Magyar Honvédség, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, a rendvédelmi szervek kutatással és fejlesztéssel, javítással és karbantartással, műszaki támogató tevékenységgel foglalkozó, haditechnikai eszköz üzembe helyezését és üzemben tartását, kezelésük és alkalmazásuk elméleti és gyakorlati oktatását, kiképzést felölelő haditechnikai szolgáltatást nyújtó, valamint hatástalanítást, megsemmisítést, múzeumi tevékenységet végző, továbbá a Magyar Honvédség közbeszerzési, beszerzési eljárásokban ajánlatkérőként eljáró szervezeti egységeinek, továbbá az állam nevében eladóként eljáró, hon- és rendvédelmi szempontból feleslegesnek nyilvánított haditechnikai termékek elidegenítését végző szervezetek és a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodási Zrt-nek, azonban az elidegenített haditechnikai termékek köréről, illetve a vásárlók személyéről kötelesek a szerződéskötést követő tizenöt napon belül írásban tájékoztatni a Hatóságot.

AZ ELBÍRÁLÁS FOLYAMATA

A Korm. rendelet alapján a Hatóság az engedélyeket a ***Haditechnikai Véleményező Munkacsoport*** (HVM) véleményének kikérésével adja ki. A HVM tagjai a külpolitikáért felelős miniszter, az iparügyekért felelős miniszter, a rendészetért felelős miniszter, valamint a honvédelemért felelős miniszter által kijelölt személyek, valamint az Alkotmányvédelmi Hivatal, az Információs Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, az Országos Rendőr-főkapitányság, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a Terrorelhárítási Központ kijelölt szakértője

A Korm. rendelet szerint a haditechnikai külkereskedelemre vonatkozó kérelmet el kell utasítani, ha a kérelmezett tevékenység:

- ellentétes Magyarország kül- és biztonságpolitikai érdekeivel vagy nemzetközileg vállalt kötelezettségeivel,

- a kérelmező, a kérelmező tulajdonosa, felelős vezetője, vagy a kérelmezett tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó munkakörben foglalkoztatott alkalmazottja az Alkotmányvédelmi Hivatal, az Információs Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat vagy a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat írásos véleménye alapján nemzetbiztonsági érdeket sért vagy nemzetbiztonsági kockázatot jelent, vagy a Terrorelhárítási Központ írásos véleménye alapján terrorveszélyt jelent,
- akadályozná vagy ellehetetlenítené a honvédelmi, rendvédelmi, valamint nemzetbiztonsági szervek jogszabályban meghatározott tevékenységének ellátását,
- akadályozná vagy ellehetetlenítené a honvédelmi, rendvédelmi, valamint nemzetbiztonsági szervek jogszabályban meghatározott tevékenységének ellátását, vagy
- ellentétes a Korm. rendelet 2. mellékletében meghatározott „Fegyverkereskedelmi Magatartási Kritériumokkal” (lásd: következő oldal). Továbbá,
- a kérelmezőnek a Hatósággal szemben korábbi eljárásból származó, befizetetlen bírságtartozása van,
- a kérelmező, a kérelmező tulajdonosa, vezető tisztségviselője, valamint a tervezett haditechnikai tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó munkakörben foglalkoztatott alkalmazottja nem felel meg a Httv. 5. § és 5/A. § szerinti személyi követelményeknek,
- a kérelmező, tulajdonosa vagy valamely felelős vezetője nem rendelkezik a termék gyártásához vagy a szolgáltatás nyújtásához szükséges e rendelet 4. melléklete szerinti szakirányú végzettséggel és gyakorlattal,
- a haditechnikai eszköz gyártását vagy haditechnikai szolgáltatás nyújtását végző kérelmező nem rendelkezik olyan székhellyel (telephellyel) és eszközökkel, melyek műszakilag alkalmassá teszik a kérelmezett tevékenység végzésére, azok biztonságtechnikailag nem alkalmasak a haditechnikai termék biztonságos mozgatására, szállítására, tárolására és őrzésére.

Az EU országok által 1998-ban elfogadott "Fegyverkereskedelmi Magatartási Kódexet" a **Tanács 2008/944/ KKBP Közös Álláspontja (2008. december 8.) a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályok meghatározásáról** szóló jogi aktus tette kötelezővé minden tagállam számára. A Közös Álláspont nyolc kritériumpontban határozza meg azokat az elveket, amely alapján az illetékes exportellenőrzési hatóságoknak mérlegelni szükséges egy-egy kivitel engedélyezését. Az exportra vonatkozó kérelmek elbírálása során meg kell vizsgálni, hogy

- ✓ a szállítás megfelel-e a nemzetközi egyezmények és non-proliférációs rezsimok előírásainak, nem ellentétes-e az ENSZ, EU, vagy EBESZ által hozott fegyverembargókkal; a tranzakció bármilyen módon hozzájárulhat-e a tömegpusztító fegyver, vagy ilyen fegyvert célba juttató eszköz kifejlesztéséhez;
- ✓ a rendeltetési ország viszonyát a nemzetközi emberi jogi okmányokban megállapított alapelvekhez;
- ✓ milyen a rendeltetési ország fennálló feszültségből, vagy fegyveres konfliktusból fakadó belső helyzete;
- ✓ a szállítás veszélyezteti-e a regionális békét és stabilitást;
- ✓ veszélyezteti-e a szállítás saját baráti és szövetséges országaink biztonságát;
- ✓ milyen a vásárló ország nemzetközi közösséggel szemben tanúsított magatartása, különös tekintettel a terrorizmushoz való viszonyára, a szövetségesi rendszerére és a nemzetközi jog tiszteletben tartására;
- ✓ felmerül-e annak a kockázata, hogy a kiszállított eszköz vagy technológia eltérítésre vagy tovább értékesítésre kerül;
- ✓ a kiszállítandó katonai eszköz vagy technológia összhangban van-e a fogadó ország műszaki és gazdasági adottságaival.

A kiadott engedélyeket a Hatóság visszavonja, ha a kiadásának bármelyik feltétele megszűnt, vagy az engedély kiadását követően olyan változás állt be, amely alapján a kérelem elutasításának lenne a helye.

ENGEDÉLYTÍPUSOK, TANÚSÍTÁS

Korábban említettük, hogy az engedélyezés folyamata több szintű: *tevékenységi, tárgyalási, forgalmi engedélyezés*. Ezen felül, engedélyköteles lehet a *tranzit szállítás*, valamint a *brókertevékenység*.

A vállalkozás **tevékenységi engedély** birtokában jogosult

- haditechnikai eszköz gyártására;
- haditechnikai szolgáltatás nyújtására vagy
- haditechnikai külkereskedelemmel kapcsolatos előkészítő tevékenység (piackutatás, ajánlattétel, előkészítő tárgyalások) végzésére.

A tevékenységi engedély lehet általános vagy egyedi (egy ügyletre szóló). Érvényességi ideje új kérelmező esetén 2 év, hosszabbítás esetén 5 év és nincs relációs megkötés. A tevékenységi engedély beszerzéséig a cég haditechnikai eszköz kivitelével, behozatalával, transzferjével, tranzitjával, szolgáltatás nyújtásával és igénybevételével kapcsolatban előkészítő tevékenységet (piackutatás, ajánlattétel, előkészítő tárgyalások stb.) nem végezhet.

A tevékenységi engedély kérelemhez (kivéve az eseti tevékenységi engedélyre vonatkozó kérelem) kötelezően csatolandó melléklet a **Belső Megfelelési Program (BMP)**. A BMP vállalkozás megbízhatóságát alátámasztó dokumentum, amely tartalmazza a vállalkozás tevékenységére vonatkozó információkat, a tevékenységben részt vevő személyek felelősségi körét, nyilvántartás, dokumentumok kezelését, a kockázat kezelés módját a rendelet előírásainak szervezeten belüli betartásának módját.

A Hatóság látja el a *gyártó cégek tanúsítását*. A tanúsítás rendszerét a Transzferirányelv vezette be, más tagállamok is működtetik. **Tanúsított vállalat**, amely egyrészt olyan vállalkozás, amely rendelkezik a Hatóság által kiállított tanúsítással, másrészt az Európai Unió más tagállamában letelepedett, az adott tagállam hatósága által tanúsított gyártó. Mivel tanúsított vállalat csak hadiipari gyártási tevékenységet folytató társaság lehet, a tanúsítás feltétele a Httv. szerinti haditechnikai gyártási tevékenységi engedély. A Hatóság tanúsítást csak Magyarországon letelepedett gazdasági társaságnak, illetve egyéni vállalkozónak adhat.

A tanúsítási eljárás során a Hatóság megvizsgálja, hogy a vállalkozás a tevékenysége során maradéktalanul betartotta-e a Httv., valamint a haditechnikai külkereskedelemre vonatkozó előírásokat, ezért a kérelmezőnek legalább 2 éve rendelkeznie kell haditechnikai gyártási, illetve haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi engedéllyel. Az eljárás során mérlegelési szempont továbbá, hogy a cég tevékenysége során maradéktalanul betartotta a Belső Megfelelési Programjában foglaltakat.

A tanúsítás a hadiipari gyártási tevékenységével szorosan összefüggő termékekre szólhat. A tanúsítást a Hatóság magyar és angol nyelven adja ki. A tanúsítás feljogosítja a hazai vállalkozást a tanúsításában megjelölt haditechnikai eszközök átvételére más EU tagállamok által kiadott általános transzferengedélyek alapján, amennyiben azokat a saját gyártási tevékenységével összefüggésben használja fel. Így a tanúsított vállalat részére az Unióban letelepedett partnerei külön egyedi forgalmi engedély kérelmezése nélkül szállíthatják termékeiket, jellemzően alkatrészeket, részegységeket, amennyiben azok szerepelnek a beszállító országa által kiadott általános transzferengedélyben. A tanúsítás legfeljebb 5 évre adható és újra kérelmezhető.

A tanúsított vállalatok listáját a Hatóság feltölti az Európai Bizottság erre a célra létrehozott adatbázisába, amely a CERTIDER elnevezést kapta. Az adatbázis tesztelésében, tulajdonságainak kialakításában Hatóságunk szakértői is aktívan részt vettek. A CERTIDER publikus változatának segítségével bárki lekérdezheti, hogy adott vállalkozás tanúsított vállalkozás-e az Európai Unióban.

Haditechnikai eszköz kivitelére, újra kivitelére, valamint harmadik ország (kivéve EGT-államok, USA, Ausztrália, Japán, Kanada, Svájc és Új-Zéland) részére történő szolgáltatás nyújtására vonatkozó szerződése csak **tárgyalási engedély** birtokában köthető. Érvényességi ideje 12 hónap, amely egy alkalommal, 12 hónappal meghosszabbítható.

A **forgalmi engedély**nek 3 típusa került bevezetésre: általános, globális és egyedi forgalmi engedélyek.

A Hatóság az ellátási biztonság, a tartós ipari és kormányközi együttműködések és az eljárás egyszerűsítése érdekében bizonyos termékkörök beérkezésére (EU) és kiszállítására (EU) **általános forgalmi engedély**eket tehet közzé az Európai Unió területén történő szállítások könnyítésére. Az engedélyezési eljárás ebben az esetben nem kérelemre indul, hanem a honlapon történő közzététel után bármely tevékenységi engedéllyel rendelkező vállalkozás felhasználhatja azokat az alábbi esetekben:

1. hon- és rendvédelmi, rendészeti továbbá nemzetbiztonsági szervek részére történő kiszállítás, vagy beérkezés;
2. tanúsított vállalatok (lásd: tanúsítás, tanúsított vállalatok) részére történő kiszállítás vagy beérkezés;
3. garanciális javításra, kiállításra, bemutatóra, tesztelésre, bevizsgálásra vonatkozó devizamentes, ideiglenes árumozgással járó ügyletek

Az engedélytípus visszavonásig érvényes. Az általános engedélyek honlapon elérhetők magyar és angol nyelven. Az engedélyes nem rendelkezik engedéllyel annak fizikai formájában, azonban a szállítmányt kísérő okmányokon fel kell tüntetni az általános forgalmi engedély számát. Az engedélyes felelőssége a végfelhasználás ellenőrzése, ezen kívül naprakész nyilvántartást kell vezetnie a beérkezett, illetve kiszállított termékekről (lásd: adatszolgáltatás, ellenőrzés). A Hatóság részéről az ellenőrzés utólagos.

A Hatóság kérelemre az EGT államokban (az EU tagállamai, Liechtenstein, Norvégia, Izland) USA, Ausztrália, Japán, Kanada, Svájc és Új-Zéland vagy Svájcban letelepedett szerződő felek, végfelhasználók esetén, több haditechnikai eszközre vagy szolgáltatásra, tartós termelési, valamint értékesítési kapcsolatra vonatkozó **globális forgalmi engedélyt** adhat ki, mind kiszállítás/kivitel, mind beérkezés/behozatal esetén. Az engedélytípus érvényességi ideje 3 év, és 12 hónappal meghosszabbítható.

Minden további ügyletre a Hatóság **egyedi forgalmi engedélyt** ad ki. Az engedélytípus érvényességi ideje 12 hónap, mely egy alkalommal, 12 hónappal meghosszabbítható.

Kivitel, kiszállítás esetén a kérelemhez csatolni kell az importőr ország beviteli engedélyének másolatát, illetve az ú.n. Nemzetközi Importigazolást (International Import Certificate, IIC)¹¹, valamint a vevő Végfelhasználói Nyilatkozatát (End User Certificate, EUC)¹². A Hatóság export esetén Szállítási Tanúsítványt (Delivery Verification Certificate, DVC¹³) kérhet. A Hatóság a mellékelt dokumentumok alapján vizsgálja a szállítás és a végfelhasználás jogszerűségét. Behozatal, transzfer esetén a belföldi végfelhasználó nyilatkozta szükséges. Az exportőr ország hatóságának igénye esetén a Hatóság IIC-t, DVC-t állíthat ki (ez utóbbit a vámhatóság hitelesíti), illetve ellenjegyzi a hazai végfelhasználó által kiállított EUC-t.

A **bróker tevékenységet** a hatályos kormányrendeletek korábban is szabályozták, azonban már nem tárgyalási engedélyt ad ki a Hatóság az egyes brókerügyletekre, hanem brókerengedélyt. Bróker tevékenységnek minősül, ha a bróker egy Európai Unió tagállam és egy harmadik ország, illetve két harmadik ország vállalkozásai vagy szervezetei között haditechnikai eszköz, illetve szolgáltatás adásvétele céljából végez tevékenységet, ideértve az üzlet megszervezését, a szerződő felek közötti közvetítést, az üzleti lehetőség jelzését a vevő, vagy az eladó részére, valamint a saját jogon történő vételt és eladást feltéve, hogy az eszközök fizikailag nem kerülnek Magyarország területére. Tehát nem minősül engedélyköteles tevékenységnek két EU tagállam vállalkozásai, illetve egy magyar és egy EU tagállamban letelepedett vállalkozás közötti közvetítői tevékenység. Fontos kiemelni, hogy az

¹¹ Az exportőr ország kérésére a importőr/vevő ország Nemzetközi Importigazolást állít ki, amely az importőr/vevő ország illetékes hatóságának nyilatkozata arról, hogy a importált eszközök, vagy technológiák a megadott értékben kerülnek beszállításra a megjelölt végfelhasználási célból és azok nem kerülnek tovább értékesítésre az importőr ország illetékes hatóságának tudta nélkül. Az IIC 6 hónapig érvényes.

¹² Az exportőr ország kérésére a végfelhasználó vagy a végfelhasználó országának nyilatkozata arról, hogy a megrendelt eszközök a végfelhasználó országában a megjelölt céllal kerülnek felhasználásra. Az áru nukleáris, biológiai, illetve vegyi fegyverek fejlesztésére, gyártására és használatára, vagy ilyen fegyverek célba juttatására szolgáló eszköz részeként nem kerül felhasználásra. Tartalmazhat re-export tilalmat, illetve egy nyilatkozatot arról, hogy nem kerül tovább értékesítésre az eredeti exportőr ország hozzájárulása nélkül.

¹³ A vevő/végfelhasználó ország igazolása arról, hogy ki/beszállított eszközök a vevő/végfelhasználó ország vámterületére érkezett.

engedélyest a brókerengedély alapján bonyolított forgalomra vonatkozóan negyedéves adatszolgáltatási kötelezettség terheli.

A feladási országtól és a rendeltetési országtól függetlenül **tranzitengedély** szükséges az ML1. a)-c) pontjában, ML2 a)-b) pontjában, ML 3 és ML4. fejezeteiben, ML7. a)-f),h),i) pontjában, továbbá az ML8. fejezetben felsorolt termékekhez. A Kom. rendelet 1. sz. mellékletében felsorolt valamennyi termékkörre tranzitengedély szükséges, ha a küldő és fogadó ország is harmadik ország, ide nem értve az EGT-államokat, USA-t, Ausztráliát, Japánt, Kanadát, Svájcot és Új-Zélandot. A tranzitszállítások esetében ugyanazokat az eljárási szabályokat kell figyelembe venni, mint a kivitelre szóló forgalmi és a bróker engedélyek esetében, az ügyintézési határidő azonban a Korm. rendeletben általános 60 nap helyett 15 nap. A tranzitengedély haditechnikai eszközök, éles lőszer, robbanóanyagok és más veszélyes áruk esetében a tranzitútvonal teljes hosszára (a belépési ponttól a kilépési pontig) fegyveres biztonsági kíséretet írhat elő.

Az engedélyesek kötelesek naprakész nyilvántartást vezetni haditechnikai külkereskedelmi szállításaikról, továbbá (göngyöltett) adatszolgáltatási kötelezettség terheli őket, amely szerint az adatokat negyedévente kötelesek megküldeni a Hatóság számára.

A rendeletben előírt feltételek betartását a Hatóság és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogosult ellenőrizni. A Hatóság kérésére a vállalkozás köteles tájékoztatást adni a kivitt, behozott vagy transzferált termékek végfelhasználóiról és végfelhasználásról. Az ellenőrzések során a vállalkozás biztosítja a Hatóság hozzáférését az ügyletek során keletkezett dokumentumokhoz, a Hatóság azokról másolatot készíthet.

JELÖLÉS, NYILVÁNTARTÁS, ADATSZOLGÁLTATÁS

A haditechnikai termékek jelöléséről, valamint a haditechnikai termékek és szolgáltatások nyilvántartásáról szóló 32/2007. (III. 19.) GKM rendelet értelmében a haditechnikai termékeket jelölni kell, valamint a gyártott vagy beérkezett, behozott termékről nyilvántartást kell vezetni. A vezetett nyilvántartásból évente adatot kell szolgáltatni a Hatóság részére. Az előírások célja, hogy a Magyarország területén gyártott, illetve beérkezett vagy behozott haditechnikai termék nyomon követhető legyen.

Így az adott eszköz:

- a jelölés révén egyedileg azonosítható,
- a nyilvántartás alapján a sorsa folyamatosan, visszamenőlegesen is megállapítható,
- az adatszolgáltatás alapján az egyes termékfajták mennyiségéről és azok birtokosáról a Hatóságnál információ keletkezik.

2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK KÜLKERESKEDELMI ENGEDÉLYEZÉSE

A kettős felhasználású termékek exportjának ellenőrzése az Európai Unió Közös Kereskedelem Politikája alá tartozik, bár lényegesen érinti a Közös Kül- és Biztonságpolitikát is. A területet a kettős felhasználású termékek kivitelére, transzferjére, bróker-tevékenységére és tranzitjára vonatkozó közösségi ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló **428/2009/EK tanácsi rendelet** (a továbbiakban: tanácsi rendelet) szabályozza, amely közvetlenül hatályos és alkalmazandó. A tanácsi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az I. mellékletében felsorolt termékek kivitele engedélyköteles. Az uniós termékellenőrzési lista egységes szerkezetbe foglalja a négy meghatározó exportellenőrzési rezsimit (WA, NSG, AG, MTCR), illetve a Vegyipari Tilalmi Egyezmény által ellenőrzött termékek ellenőrzési listáját és több mint 2200 terméket tartalmaz az alábbi kategóriákra bontva:

0. kategória: Nukleáris anyagok, létesítmények és berendezések
1. kategória: Különleges anyagok és kapcsolódó berendezések
2. kategória: Anyagfeldolgozás
3. kategória: Elektronika
4. kategória: Számítógépek
5. kategória: Távközlés és információbiztonság
6. kategória: Szenzorok és lézerek
7. kategória: Navigáció és repülési elektronika
8. kategória: Hajózás
9. kategória: Légtér és hajtórendszerek

A Hatóság feladatkörében – többek között – eljár a kettős felhasználású termékek export-, transzfer-, brókerügyleti és tranzitengedélyeivel kapcsolatos ügyekben, és kiadja a kettős felhasználású termékek behozatalára vonatkozó Nemzetközi Importigazolást, lefolytatja a nemzetközi kötelezettségekkel kapcsolatos konzultációkat, ellátja a nemzetközi egyezmények hazai végrehajtásából adódó feladatokat, továbbá eljár a nemzetközi kereskedelmi szankciókban elrendelt, nem kettős felhasználású termékek exportengedélyezésével kapcsolatos ügyekben is.

A kettős felhasználású termékek külkereskedelmi forgalmának engedélyezését az uniós rendelet mellett a **13/2011. (II.22.) Korm. rendelet szabályozza**. Meghatározza az egyedi exportengedély, a globális exportengedély, a nemzeti általános exportengedély, a brókerügyleti engedély, az Európai Unión belüli transzfer és a hazánkon áthaladó tranzit szállítások engedélyezésének feltételeit, valamint rendelkezik a kettős felhasználású termékek behozatalának feltételeiről is.

A 13/2011. (II. 22.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó tevékenységet csak az a jogi, vagy természetes személy végezhet, akit a Hatóság **nyilvántartásba vett**. A naprakész közhiteles nyilvántartás a honlapon megtalálható. Export tevékenység esetén a kérelemhez be kell nyújtani a vállalat ún. Belső Ellenőrzési Programját. A Belső Ellenőrzési Programnak szabályoznia kell a rendeletek hatálya alá tartozó tevékenységben részt vevő személyek feladatkörét és felelősségét, a szervezeten belüli nyilvántartást, a kockázatelemzés módszereit, az előírások betartásának rendjét, és rendelkeznie kell a jogsértés következményeinek felszámolásáról.

A nyilvántartásba vett cégek exporttevékenysége az alábbi kiviteli engedélytípusok alapján történhet:

- **Uniós Általános Exportengedélyek**
- **Egyedi Exportengedély**
- **Globális Exportengedély**

A tanácsi rendelet II.a.-II.f mellékletében szereplő feltételek teljesülése esetén, az exportőrök ún. **Uniós Általános Exportengedély** alapján is szállíthatnak. Abban az esetben, ha a kettős felhasználású termékek – ide nem értve a II.g mellékletben felsoroltakat – exportjának célországa Ausztrália, Kanada,

Japán, Új-Zéland, Norvégia, Svájc (ideértve Liechtensteint), vagy az Amerikai Egyesült Államok, az EU001. számú Unió Általános Exportengedély alkalmazható. Az Unió Általános Engedélyek alapján történt szállításokról, az exportőr a 13/2011. (II.22.) Korm. rendelet alapján köteles évi kétszer jelentést küldeni a Hatóságnak.

Kettős felhasználású termék kiviteléhez egy címzetre és egy végfelhasználóra vonatkozó **Egyedi Exportengedély** adható, amely egy évig érvényes. Az engedély a lejárta előtt legalább harminc nappal benyújtott hosszabbítás iránti kérelem alapján egy alkalommal, egy évvel meghosszabbítható. A kérelemhez csatolni kell a hiteles Végfelhasználói Nyilatkozatot, amely tartalmazza többek között a címzett/végfelhasználó részletes adatait, a termék felhasználásának egyértelmű meghatározását és a címzett/végfelhasználó kötelezettségvállalását, hogy az importált eszközök nem kerülnek eltérítésre, nem kerülnek reexportra.

Kettős felhasználású termékek kiviteléhez egy exportőrre és egy vagy több meghatározott rendeltetési országra, végfelhasználóra hatályos **Globális Exportengedély** adható ki. Kérelmet legalább egyéves exportellenőrzési gyakorlattal és a Globális Exportengedély használatát is szabályozó Belső Ellenőrzés Programmal rendelkező exportőr nyújthat be. A Globális Exportengedély legfeljebb három évre adható. Az exportőr évi kétszer jelentést küld a Hatóságnak a globális exportengedély alapján végzett kiszállításairól.

A tanácsi rendelet I. mellékletében **fel nem sorolt kettős felhasználású termékek** kivitele is engedélyköteles, amennyiben a Hatóság az exportőr tudomására hozza, illetve az exportőrnek tudomása van, vagy joggal feltételezi,

- hogy a szóban forgó terméket részben vagy egészben vegyi, biológiai, nukleáris fegyverek, illetve célba juttatásukra alkalmas eszközök fejlesztésére, gyártására, karbantartására raktározásával kapcsolatban kívánják felhasználni;
- hogy a beszerző ország vagy rendeltetési ország fegyverembargó hatálya alá esik, miközben a tervezett végfelhasználás katonai jellegű;
- hogy a szóban forgó terméket részben vagy egészben olyan katonai berendezés, termék alkatrészeként, részegységeként kívánják felhasználni, amelyet korábban az engedélyezésre vonatkozó szabályok megsértésével szállítottak ki.

Az ún. „**catch-all**” intézkedés esetén a Hatóság – az érintett társhatóságokkal egyeztetve – az ügy összes körülményének figyelembevételével dönt az ügyletben érintett termék ellenőrzés alá vonásáról, illetve – az engedélyezési eljárás lefolytatását követően – az engedély kiadásáról vagy a kérelem elutasításáról. Az ügyfelek állásfoglalást kérhetnek a Hatóságtól arra vonatkozóan, hogy egy adott ügylet engedélyköteles-e vagy sem.

A Hatóság az exportengedélyeket a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása alapján és - a kérelem tárgyától függően – az iparügyekért, rendészetért, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi hivatal, az Országos Atomenergia Hivatal, a Katona Nemzetbiztonsági Szolgálat és Nemzetbiztonsági Szakszolgálat véleményének kikérésével adja ki. A nukleáris, illetve nukleáris kettős felhasználású termékekre vonatkozó exportengedélyeket és a Nemzetközi Importigazolásokat minden esetben az Országos Atomenergia Hivatal szakhatósági döntése alapján adja ki.

A nukleáris termékek esetén a nukleáris és nukleáris kettős felhasználású termékek nemzetközi forgalmára külön szabályozás, a 144/2011. (VII.27.) Korm. rendelet vonatkozik.

A kettős felhasználású termékek behozatala nem engedélyköteles, azonban az Európai Unió vámterületén kívülről a tanácsi rendelet I. mellékletének 0. kategóriájában szereplő nukleáris termékek és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény I. mellékletének hatálya alá tartozó termékek csak **Nemzetközi**

Importigazolás birtokában hozhatók be Magyarországra. Ezeken az eseteken kívül a Hatóság kérelemre kiadhat Nemzetközi Importigazolást, ha azt az exportőr szerinti ország hatósága igényli.

Bár a kettős felhasználású termékek számára is biztosított a termékek szabad áramlása az Unió vámterületén belül, kivételt képez ez alól a tanácsi rendelet **IV. mellékletében** felsorolt – különösen érzékenynek tekintett – termékek **transzferje**, amely szintén **engedélyköteles**.

Kettős felhasználású termékek *áthaladása*, **tranzitja** is engedélyezés alá vonható vagy megtiltható, ha a hatóságok tudomására jut, hogy az átszállított termékeket részben vagy egészben vegyi, biológiai, nukleáris fegyverek fejlesztésével, gyártásával, karbantartásával, vagy az ilyen fegyverek célba juttatására alkalmas hordozó rakéták fejlesztésével, gyártásával, karbantartásával, raktározásával kapcsolatosan kívánják felhasználni, vagy fegyverembargós országba megy katonai célra. *Utóbbi esetekben* a kettős felhasználású termékekkel kapcsolatos **bróker tevékenység** is engedélyhez köthető. Brókertevékenységeknek minősülnek az alábbiak:

- olyan ügylet tárgyalása vagy intézése, amelyek célja kettős felhasználású termékek vétele, értékesítése vagy szállítása egy harmadik országból egy másik harmadik országba, vagy
- harmadik országban található kettős felhasználású termékek értékesítése vagy vétele egy másik harmadik országba történő transzfer céljából.

A kérelmek elbírálása során a Hatóság az alábbi szempontokat veszi figyelembe:

- ✓ kötelezettségek és vállalások, amelyeket a vonatkozó nemzetközi non-proliférációs rezsimek és exportellenőrzési megállapodások részeseként, vagy a vonatkozó nemzetközi szerződések megerősítésével a tagállamok mindegyike elfogadott;
- ✓ az EU Tanács határozata vagy közös álláspontja, az EBESZ döntése vagy az ENSZ BT kötelező határozata alapján elrendelt szankciókból eredő kötelezettségek;
- ✓ a 2008/944/KKBP tanácsi közös álláspontban foglalt kritériumok (Ld.: 13. o.);
- ✓ tervezett végfelhasználással és az engedélyezett végfelhasználástól történő eltérés kockázatával kapcsolatos megfontolások;
- ✓ az exportőr vagy partnere megsértette a vonatkozó jogszabályokat;
- ✓ a tevékenység veszélyezteti Magyarország kül- és biztonságpolitikai, vagy nemzetbiztonsági érdekeit;
- ✓ az exportőr a Belső Ellenőrzés Programját megfelelően működteti.

4. NEMZETKÖZI SZANKCIÓK VÉGREHAJTÁSA

A nemzetközi szankcióban elrendelt külkereskedelmi korlátozás alá eső termék kiviteléhez engedély szükséges. Ezek a nemzetközi kereskedelmet korlátozó intézkedések ENSZ BT határozatokon, illetve EU szankciókon (rendeleteken) alapulnak. Az egyre komplexebb kereskedelmi szankciók miatt a Hatóság megkeresésre ellenőrzi a tervezett kiviteli ügyleteket, és állásfoglalások formájában dönt azok szankciós érintettségéről. Ezzel elősegíti az ügyfelek döntéseit, egyben igazolva azokat más hatóságok és szervek eljárásai, intézkedései előtt. Az engedély 6 hónapig hatályos. A Hatóság a kérelmet elutasítja, ha nemzetközi szankció a termék kivitelét tiltja, vagy az előző pontban írt feltételek bármelyikét sértené az ügylet.

5. A BIOLÓGIAI ÉS TOXIN FEGYVER TILALMI EGYZEMÉNY ÉS A VEGYIFEGYVER TILALMI EGYZEMÉNY HAZAI VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK

Az Exportellenőrzési Osztály látja el a fentiek mellett a Biológiai és Toxin Fegyver Tilalmi Egyezmény és a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény hazai végrehajtásával kapcsolatos tevékenységeket.

A bakteriológiai (biológiai) és toxin-fegyverek kifejlesztésének, előállításának és tárolásának megtiltásáról és e fegyverek megsemmisítéséről szóló, az ENSZ XXVI. ülészakán, 1971. december 10-én elfogadott egyezményt Magyarországon az 1975. évi 11. törvényerejű rendelet hirdette ki. A végrehajtásra kiadott 21/2013. (I.30.) Korm. rendelet szabályozza az Egyezményből eredő nyilatkozattételi kötelezettségeket és az erre vonatkozó hatósági ellenőrzés rendjét.

Ennek megfelelően az érintett szervezetek 2017-ban is nyilatkoztak az általuk folytatott, az Egyezmény hatálya alá eső tevékenységről és a birtokukban lévő biológiai ágensekről és toxinokról. Ezek alapján az Exportellenőrzési Osztály összeállította - az érintett társszervek bevonásával - az évente benyújtandó nemzeti bizalomerosztó jelentését, amelyet a Külgazdasági és Külügyminisztérium közvetítésével juttatott el az ENSZ leszerelési ügyekkel foglalkozó genfi irodájába.

A vegyi fegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló egyezményt Magyarországon az 1997. évi CIV. törvény hirdette ki, míg a végrehajtás a 212/1998. (XII. 24.) Korm. rendeletben került szabályozásra. Ezen jogszabályok alapján a Hatóság feladata a Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény nemzeti végrehajtásának felügyelete, illetve az ezzel kapcsolatos feladatok koordinációja, valamint a Korm. rendeletben foglalt előírások betartásának ellenőrzése.

2017-ban a Hatóság - a hazai vegyipari cégek nyilatkozatai alapján - az Egyezmény előírásainak megfelelően két alkalommal készített jelentést a hazánkban folytatott ellenőrzött vegyipari tevékenységről. A hágai székhelyű Vegyifegyver Tilalmi Szervezet az Egyezmény alapján jogosult alkalmasszerűen ellenőrizni a Részes Államok által megküldött jelentések valódiságát. Ebből a célból tárgyévben egy vegyipari cégnél tartott ellenőrzést a Szervezet ellenőri csoportja. Az Egyezmény előírásainak megfelelően az ilyen ellenőrzések hazai szervezése, lebonyolításának elősegítése, valamint az ellenőrzés során az ellenőrzött fél jogainak képviselete a Nemzeti Hatóság feladata. Az ellenőrzésről készített jelentésben az ellenőri csoport megállapította, hogy az Exportellenőrzési Osztály által készített, az adott üzemre vonatkozó nemzeti jelentés helytálló volt és megfelelt a valóságnak. Jelentésükben a Szervezet ellenőrei nem először emelték ki az Exportellenőrzési Osztály munkatársainak felkészültségét és magas szintű együttműködését.

Az Exportellenőrzési Osztály – hasonlóan a korábbi évekhez – az érintett hazai társszervek közreműködésével összeállította az Egyezmény X. cikke szerinti, Nemzeti Védelmi Programról szóló jelentését, amelyet továbbított a Vegyifegyver Tilalmi Szervezetnek. A jelentés egyfajta bizalomerosztó intézkedés az Egyezmény Részes Államai között, megosztva azok vegyifegyverek elleni védelmi intézkedéseit.

A fenti egyezményekkel kapcsolatos kötelezettségek ellátása szervesen összefügg az exportellenőrzési tevékenységgel, mivel az említett leszerelési és non-proliférációs egyezmények által ellenőrzött termékek megtalálhatók más exportellenőrzési rezsimek terméklistáin, ezáltal az összes exportellenőrzési rezsimek listáit egyesítő és közvetlenül végrehajtandó uniós exportellenőrzési listán is (lásd tanácsi rendelet I. sz. melléklete). Az eltérő szabályozások harmonizációja, az rezsimek listáinak módosításából eredő változások nyomon követése és beépítése a hazai gyakorlatba ugyancsak az Exportellenőrzési Osztály feladata, amelyet olyan módon kell elérnie, hogy az a gazdálkodóknak minél kisebb adminisztrációs terhet jelentsen.

1. JELENTÉS A HAZAI CÉGEK HADIIPARI TEVÉKENYSÉGÉRŐL, VALAMINT A 2017. ÉVI HADITECHNIKAI KÜLKERESKEDELMI FORGALMÁRÓL

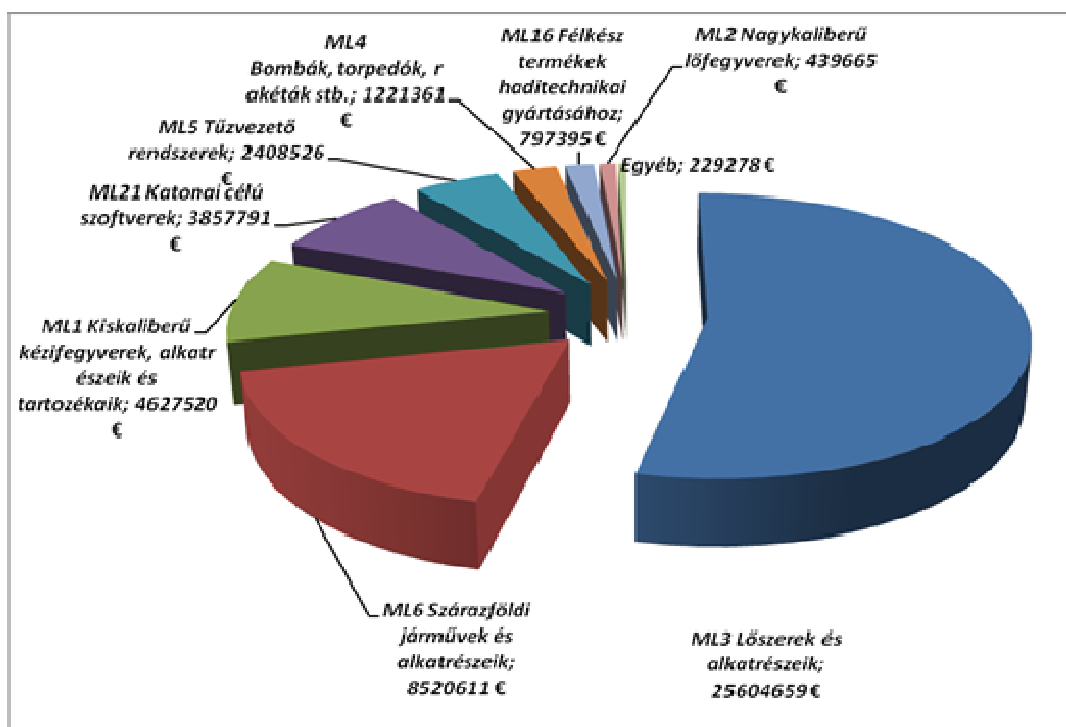
2018. január 1-jei állapot szerint **245 db** vállalkozás rendelkezett haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi engedéllyel és **480 db** hadiipari engedélyes szerepelt a Hatósági nyilvántartásban (193 hadiipari és külkereskedelmi tevékenységi engedéllyel egyaránt rendelkezett).

Hazai gyártásból a Magyar Honvédség elsősorban lőszerket, pirotechnikai termékeket, szárazföldi járműveket, felépítményeket és tartozékokat, radartechnikai, kommunikáció- és híradástechnikai berendezéseket, szoftvereket, speciális biztonsági rendszereket, vegyi mentesítő- és védő-készleteket, sugárszintmérőket, áramellátó berendezéseket, valamint ruházati- és védőfelszereléseket szerzett be.

A rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok hazai beszerzései elektronikai rendszerek fejlesztésére/javítására, lövészfegyverek lőszerreire, pirotechnikai eszközökre, szoftverekre, híradó eszközökre, ruházati és védőfelszerelésekre, kényszerítő-, valamint titkosszolgálati eszközökre terjedtek ki.

A vállalkozások a hazai termékek közül elsősorban lőszerket és pirotechnikai eszközöket, szárazföldi járművek alkatrészeit, elektronikai berendezéseket, valamint képzőberendezéseket (céltávcsövek), tűzvezető rendszereket és szoftverfejlesztési szolgáltatást értékesítettek külföldön.

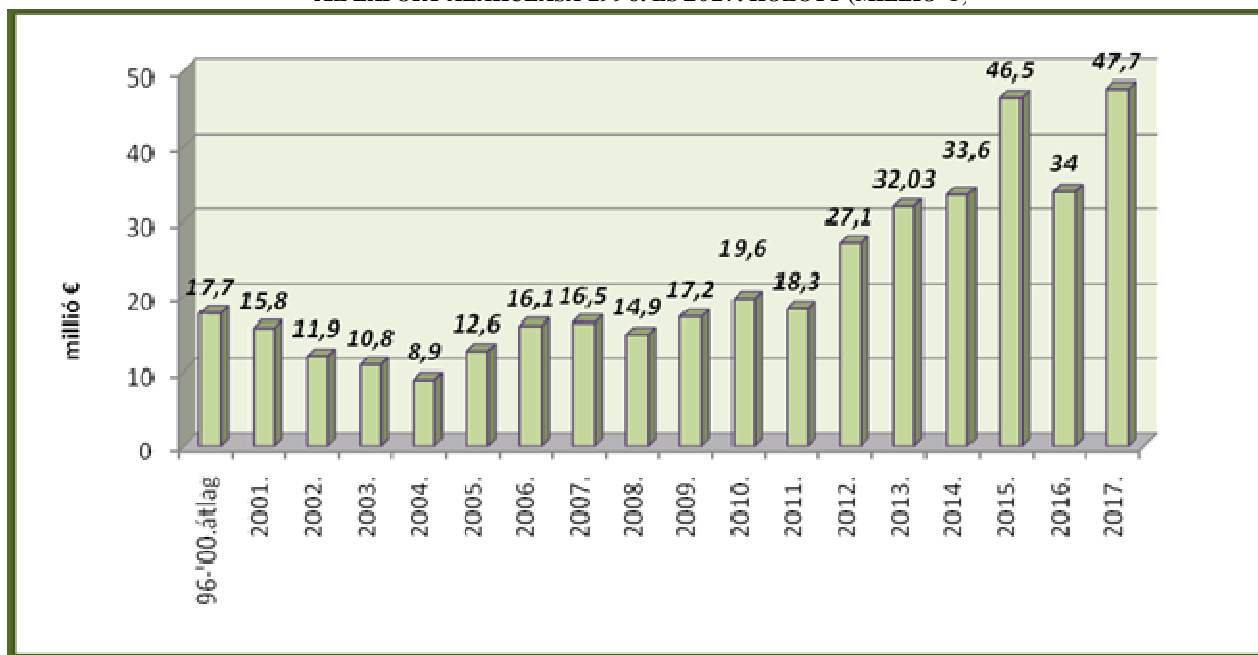
A HADITECHNIKAI EXPORT FORGALOM ML FEJEZETEK SZERINTI BONTÁSBA 2017-BEN

A hazai kivitel és kiszállítás értéke 2017-ben 47,7 millió € (14,78 milliárd forint) volt, a megelőző évhez viszonyítva ~40 %-kal nőtt. Megjegyzendő, hogy a kivitel és kiszállítás értékét, illetve a

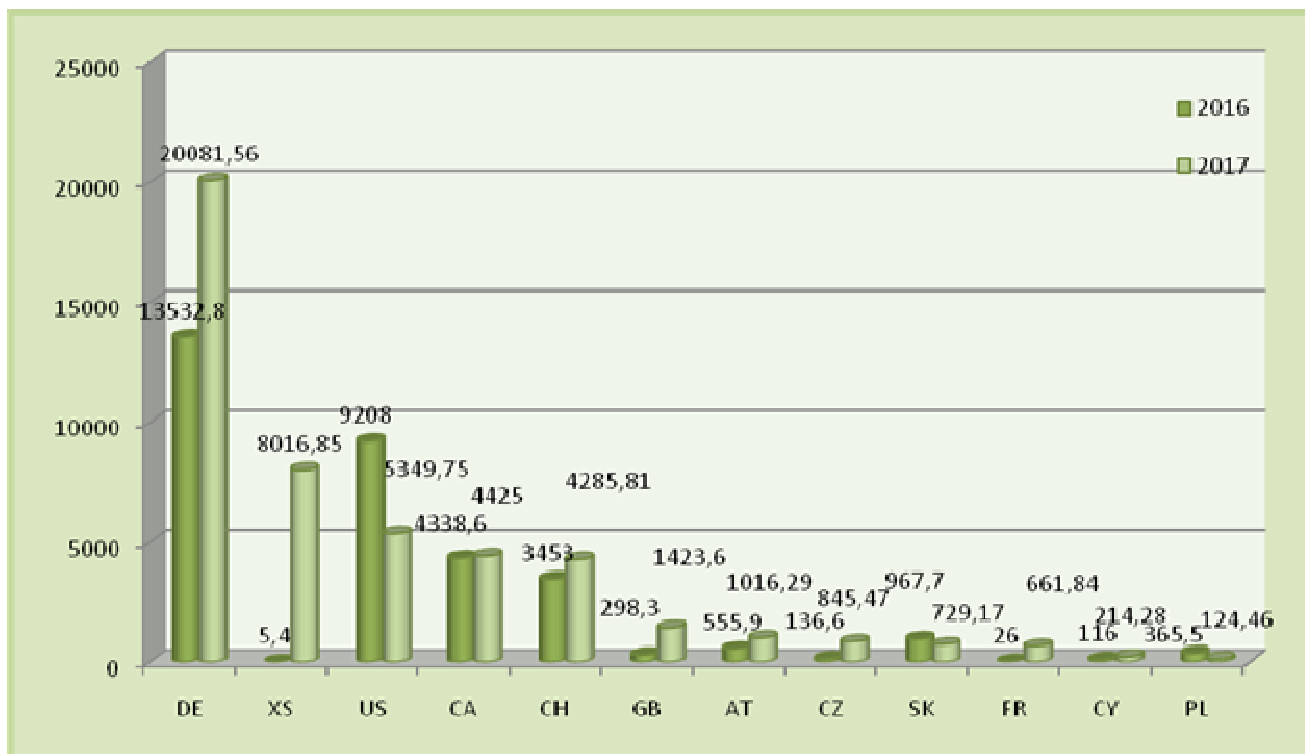
kivitel/behozatal mérleget akár egy-két komolyabb értéket képviselő ügylet is látványosan befolyásolhatja, így ebből a változásból következtetéseket levonni elhamarkodott lehet.

AZ EXPORT ALAKULÁSA 1996. ÉS 2017. KÖZÖTT (MILLIÓ €)

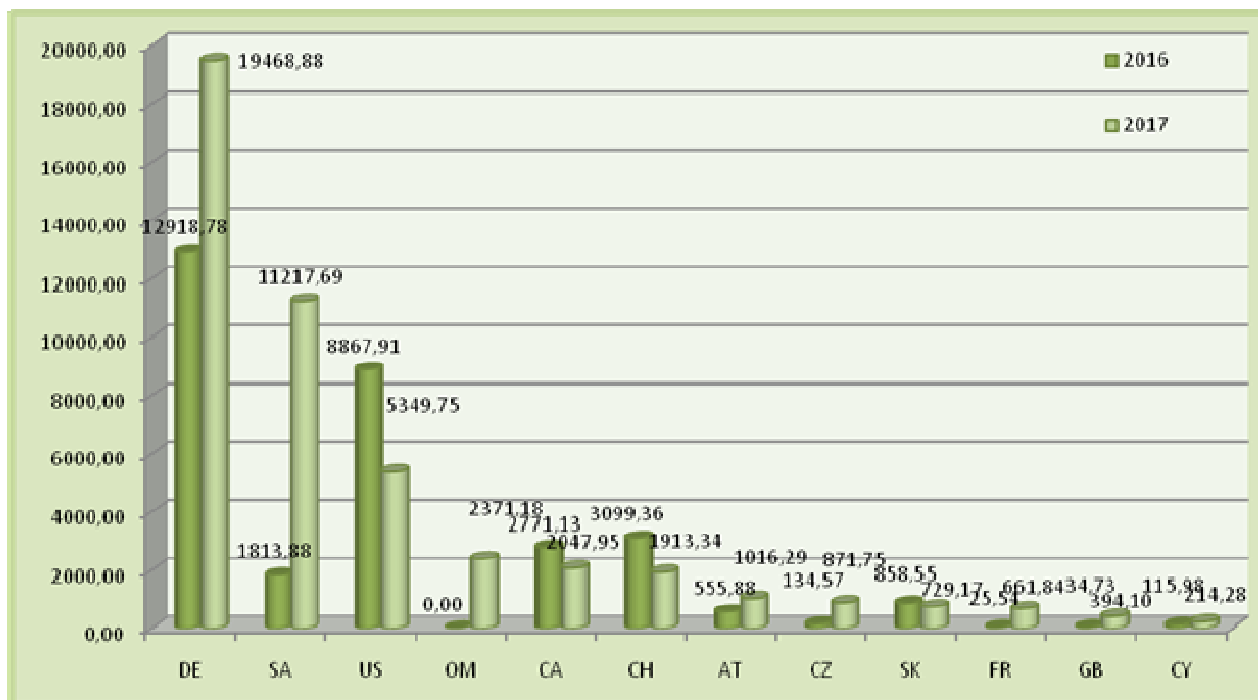
Haditechnikai exportunk 27 országban letelepedett szerződő partnerek részére irányult (lásd: 1. sz. melléklet). A legnagyobb felvevőpiacaink a következők: *Németország, Szerbia, USA, Kanada, Svájc, Egyesült Királyság, Ausztria, Csehország, Szlovákia, Franciaország.* (Lásd még: 1.sz melléklet)

EXPORT RELÁCIÓK SZERINTI MEGOSZLÁSA (SZERZŐDŐ PARTNEREK SZERINT, EZER €)

A tárgyévben realizált kivitelek és kiszállítások értékét végfelhasználók szerint csoportosítva némileg eltérő képet kapunk; az első tíz reláció között a megszokott partnerországokon túl megtalálható a *Szaúd-Arábiai Királyság*, illetve az *Ománi Szultánság* is. (Lásd még: 2.sz melléklet)

EXPORT RELÁCIÓK SZERINTI MEGOSZLÁSA (VÉGFELHASZNÁLÓK SZERINT, EZER €)

A Hatóság 2017-ben **110 db tárgyalási engedély** iránti kérelmet hagyott jóvá, ebből 65 exportra, 32 reexportra, 13 pedig szolgáltatás nyújtására vonatkozott.

Tárgyévben a Hatóság **5 db brókerengedélyt** adott ki.

A Hatóság az ellátás biztonsága, valamint tartós ipari és kormányközi együttműködések előmozdítása, valamint az eljárások egyszerűsítése érdekében meghatározott haditechnikai eszközök beérkezésére, kiszállítására, továbbá szolgáltatások igénybevételére és nyújtására vonatkozó ún. **általános forgalmi engedélyeket** tett közzé holnapján 2012. július 1-jével, az alábbi esetekre vonatkozóan:

- a) hon- és rendvédelmi, rendészeti, továbbá nemzetbiztonsági szervek részére történő kiszállítás, beérkezés,
- b) tanúsított vállalatok (a tanúsításról a későbbiekben a 3.6 fejezetben részletesebben írunk) részére történő kiszállítás, beérkezés,
- c) garanciális javításra, kiállításra, bemutatóra, tesztelésre, bevizsgálásra vonatkozó devizamentes, ideiglenes árumozgással járó kiszállítás, beérkezés.

Az általános forgalmi engedély közvetlenül hatalmazza fel a hatályos tevékenységi engedéllyel rendelkező vállalkozást, hogy az általános forgalmi engedélyben meghatározott haditechnikai eszköz transzferjét végrehajtsa, az abban meghatározott feltételek betartásával.

Az általános engedély alapján beérkezett eszközök értéke 3,27 millió € (~1 milliárd Ft) volt, amely jelentős növekedés a 2016-os, 1,04 millió €-t (322 M Ft.) kitevő beérkezésekhez képest. A kiszállítás értéke 616.400 € (~191 millió Ft.) volt, ami szírtén pozitív változás a 2016. évi adatokhoz képest (74.974 € /23,24 millió Ft.) viszonyítva.

A Hatóság 2017-ben **62 db globális forgalmi engedélyt adott ki**, amelyből 18 db exportra, 44 db importra vonatkozott. A globális forgalmi engedélyt elsősorban a polgári lőfegyver- és lőszerkereskedők, vadászboltok ellátására szakosodott külkereskedők veszik igénybe.

2017-ben a Hatóság mindösszesen **635 db új egyedi forgalmi engedélyt hagyott jóvá** (ebből 256 db exportra, 379 db importra vonatkozott), amely 10,24 %-kal több, mint a 2016-ban kiadott mennyiség.

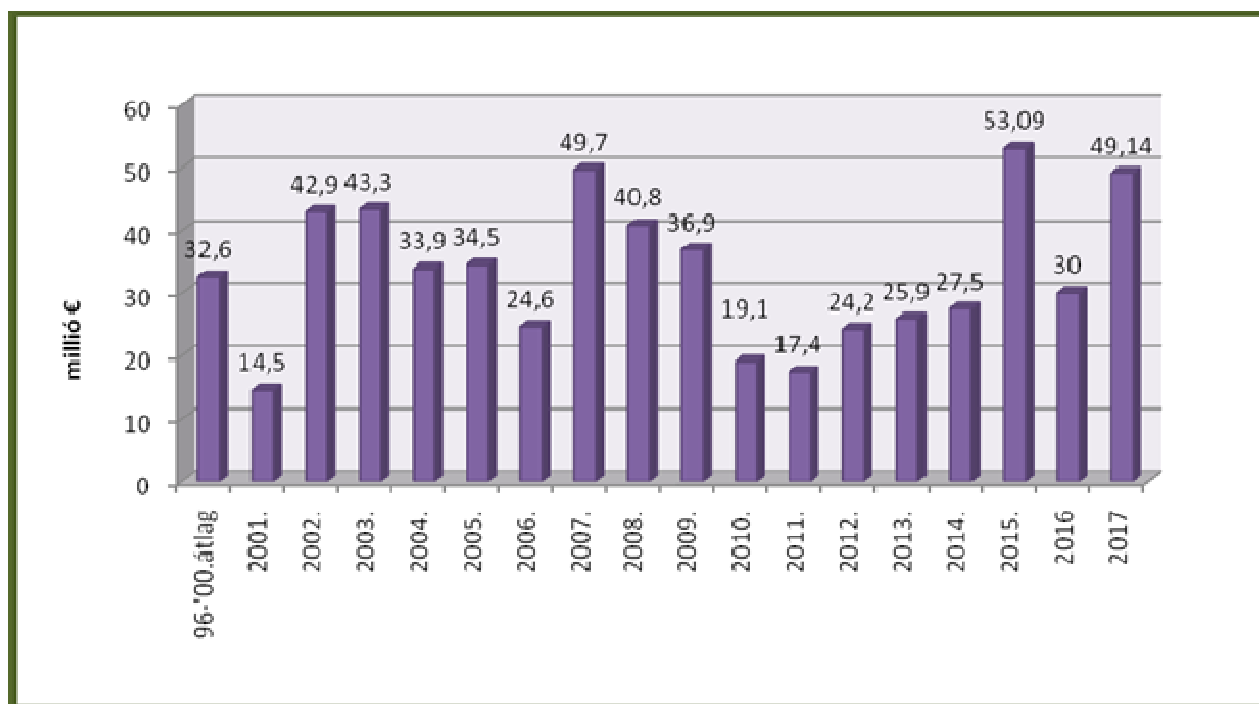
A tárgyév során két egyedi forgalmi engedélykérelem *elutasítására* került sor.

A 258/2012/EU rendelet szerinti kiviteli engedélyt a polgári célú lőfegyverek és azok alkatrészei, továbbá a polgári célú lőszerke és alkatrészei harmadik ország részére történő kivitele esetén kell alkalmazni. A Hatóság 2017-ben **6 db 258/2012/EU rendelet szerinti kiviteli engedélyt** adott ki.

A Hatóság a 2017. év során **447 db tranzitengedélyt adott ki**, ~5,5%-kal kevesebbet, mint az előző évben. A tárgyévben 1 db *tranzitengedély-kérelem elutasítására* került sor.

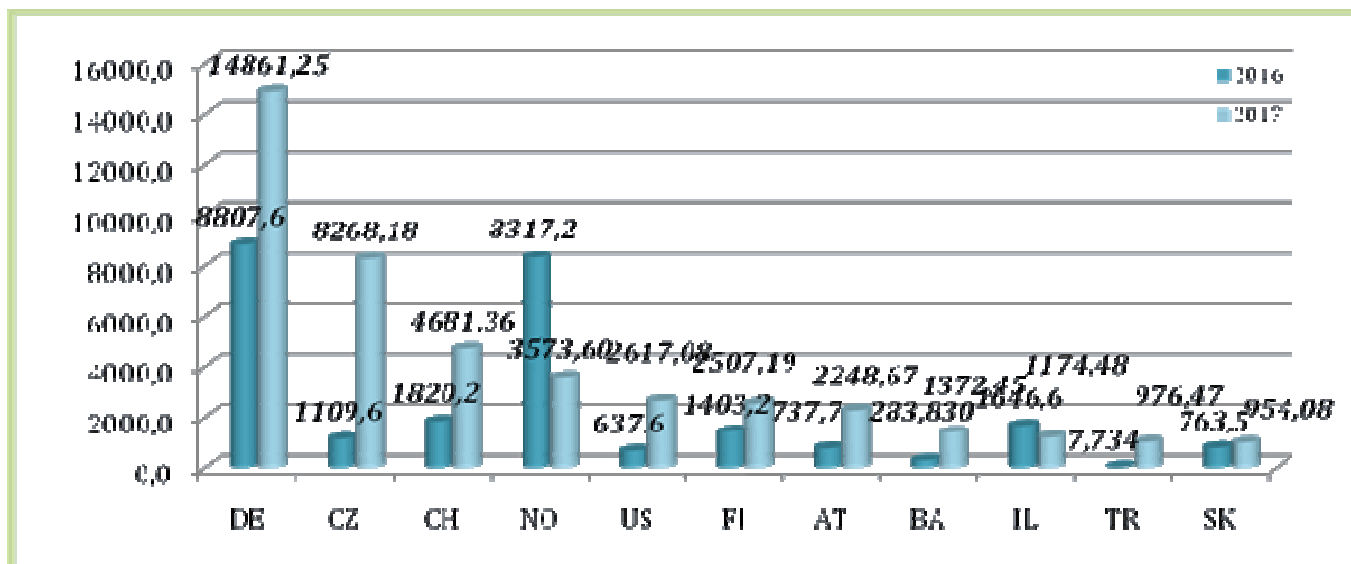
Az **import és beérkezés értéke 2017-ben 49,14 millió €** (15,23 milliárd forint) volt, tehát 63,8 %-kal nőtt a 2016-os értékhez képest. A spec. polgári eszközök (vadász- és sportfegyverek, valamint alkatrészeik, tartozékaik és lőszerkeik) behozatalának/beérkezésének értéke 6,574 millió € volt, azaz a teljes import 13,4 %-át tette ki. Az állami beszerzések továbbra is a behozatal jelentős részét képviselik, arányuk eléri az összimport 29,5 %-át. (Lásd még: 3.sz melléklet.)

AZ IMPORT ALAKULÁSA 1996. ÉS 2017. KÖZÖTT (MILLIÓ €)

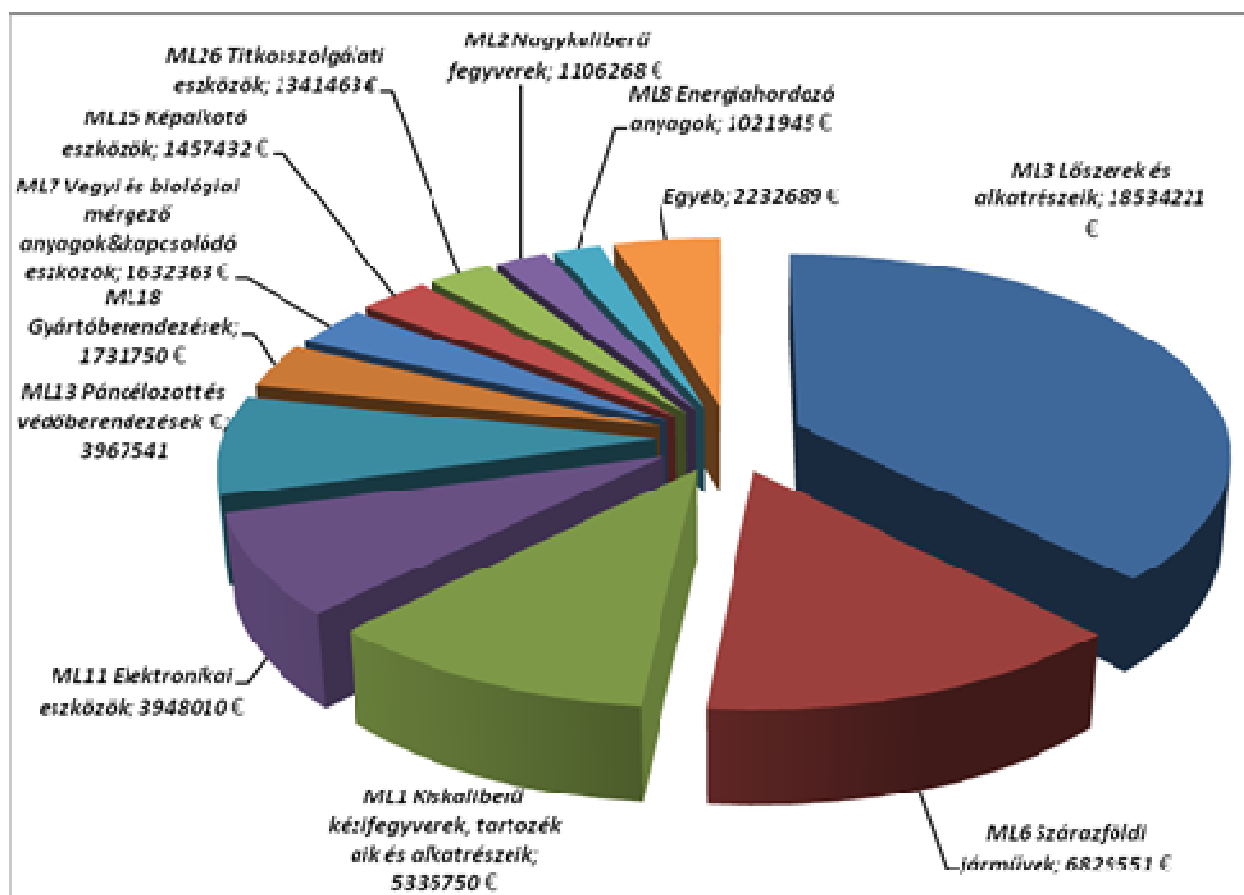
A legjelentősebb kereskedelmi partnerünk import szempontból 2017-ben is Németország (elsősorban sport- és vadászfegyverek, lőszer alkatrészek), illetve növekedett a Csehországból származó eszközök aránya. Továbbra is jelentős a Svájc-ból, Norvégiából, Amerikai Egyesült Államokból érkező spec. polgári és haditechnikai eszközök volumene.

AZ IMPORT RELÁCIÓ SZERINTI MEGOSZLÁSA (EZER €)

A haditechnikai termékek importja területén a lőszer, lőszeralkatrészek (ML 3) aránya a kész lőszernek a fegyveres szervek részére, illetve polgári célokra (sport, vadászat) történő behozatalának, valamint különösen a gyártási célú lőszerelem-behozatalnak köszönhetően Kiemelkedő a szárazföldi járművek, ill. részegységeinek behozatala. Továbbra is jelentős arányt képviselnek a kiskaliberű kézfegyverek és alkatrészeik, tartozékaik (ML 1), valamint az elektronikai eszközök (ML 11) az állami beszerzésekből adódóan.

A HADITECHNIKAI EXPORT FORGALOM ML FEJEZETEK SZERINTI BONTÁSBAN 2017-BEN

2017-ben a **haditechnikai külkereskedelmi forgalom (export + import) 96,84 millió €**t (~30 milliárd forint) tett ki. A haditechnikai külkereskedelmi mérleg a korábbi évektől eltérően 1,44 millió € (0,446 milliárd forint) passzívumot mutat. A tárgyévben 101 vállalkozás vett részt a külkereskedelmi forgalom lebonyolításában.

2. A KETTŐS FELHASZNÁLÁSÚ TERMÉKEK EXPORTADATAI 2017-BAN

Az Exportellenőrzési Osztály (Hatóság) 2017-ban összesen 9 új céget vett nyilvántartásba, 7 db Nemzetközi Importigazolást adott ki. Tárgyév során 28 db globális export engedélyt, 149 db új egyedi engedélyt, 50 „catch-all” engedélyt adtunk ki és 21 exportőr használt Uniós Általános Engedélyt, továbbá 116 esetben bocsátott ki állásfoglalást („zero notice”) elsősorban szankciós intézkedésekkel összefüggésben. 2 elutasítás született.

2017-ban a kettős felhasználású és nem listás termékek kiszállításának értéke 608.94 millió €-t (globális, Uniós Általános Engedély) tett ki, mindamelllett **252,42 millió €** értékben állított ki egyedi engedélyt (listás és nem listás termékekre-31%) a Hatóság. Az Európai Unióba irányuló engedélyköteles termékek kiszállítása elhanyagolható volt.

2017. év során Magyarországról a kettős felhasználású és nem listás termékek 66% -a következő célországokba került kiszállítása: *Oroszország* (226,7 millió €); *USA* (126,11 millió €), *Svájc* (69,97 millió €), *Törökország* 66,01 (millió €), *Kína* (54,38 millió €).

A korábbi évekhez hasonlóan a kettős felhasználású termékek körében továbbra is *információvédelmi (kriptográfiai funkcióval ellátott eszközök), távközlési és elektronikai berendezések* dominanciája jellemzi a hazai engedélyköteles exportot, valamint kiemelkedő a *szénszál* harmadik országba történő értékesítése is.

A kettős felhasználású termékek általában fejlett technikai színvonalat feltételeznek, így a gyártói háttérben tőkeigényes beruházások állnak. Az export tevékenység jelentős részben multinacionális hálózatok magyar leányvállalataihoz kötődnek.

Proaktív ügyfél-tájékoztatási erőfeszítéseinknek is köszönhetően 2017. év során is számos esetben fordultak Hatóságunkhoz gazdálkodók tájékoztatásért exportügyleteiket megelőzően, különös tekintettel a

nemzetközi kereskedelmi korlátozó intézkedésekre (szankciók, embargók) tekintettel. A Hatóság 127 esetben adott ki állásfoglalást tervezett ügyletekre vonatkozóan.

3. ELLENŐRZÉSEK

A Haditechnikai Osztály és Exportellenőrzési Osztály 2017-ben összesen 96 helyszíni ellenőrzést tartott. Nem jelentős adminisztratív hiányosságokat leszámítva kijelenthető, hogy az engedélyesek általában betartják a jogszabályi előírásokat. Az ellenőrzések keretében a Hatóság munkatársai konzultációs jelleggel tájékoztatják az ügyfeleket az aktuális változásokról, engedélyezési feltételekről, embargókról.

Az ellenőrzések nagy részében közreműködtek az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat képviselői.

A nyilvántartások tekintetében nagyobb hiányosságot, szabálytalanságot az ellenőrzések nem fedtek fel. A haditechnikai külkereskedelmi tevékenységi, valamint forgalmi engedélyek megszerzésére benyújtott kérelmekben adott nyilatkozatok dokumentumokkal igazolhatók voltak.

A Vegyipari Tilalmi Szervezet (OPCW) ellenőrei egy alkalommal végeztek ellenőrzést hazai vegyipari cégeknél. Az ellenőrzés során megállapították, hogy az érintett üzem és a Hatóság nevében eljáró Exportellenőrzési Osztály, mint Nemzeti Hatóság is eleget tesz az Egyezmény előírásainak.

A NAV és a Hivatal között Együtműködési Megállapodás rögzítette a két hatóság közötti együttműködés módozatait. A Hatóság napi kapcsolatban áll a központi (Vám Főosztály), valamint – szükség esetén – a területi szerveivel a vámeljáráások zökkenőmentes bonyolítása érdekében. A Hivatal ezen kívül Együtműködési Megállapodással rendelkezik az Alkotmányvédelmi Hivatallal és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálattal

A Hatóság hadiipari gyártás- és szolgáltatásfelügyeleti, haditechnikai és kettős felhasználású termékek külkereskedelmi engedélyezési területen kiválóan együttműködik a vonatkozó jogszabályokban kijelölt, szakértői vélemény adására jogosult alábbi szervezetekkel: Nemzetgazdasági Minisztérium, Belügyminisztérium, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Honvédelmi Minisztérium, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Információs Hivatal, Alkotmányvédelmi Hivatal, Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, Országos Rendőr-főkapitányság, Terrorelhárítási Központ. *Munkájukat ezúton is köszönjük!*

4. RÉSZVÉTEL NEMZETKÖZI FÓRUMOKON

A Külgazdasági és Külügyminisztériummal és az Nemzetgazdasági Minisztériummal együttműködve a Hatóság tárgyévben is képviselte Magyarországot a tevékenységünkkel összefüggő nemzetközi fórumokon:

- Az EU Tanácsának hagyományos fegyverek exportellenőrzésével foglalkozó munkacsoportjában (COARM);
- A védelmi vonatkozású termékek Közösségen belüli transzferjére vonatkozó feltételek egyszerűsítéséről szóló 2009/43/EU irányelv (transzferirányelv) alapján létrehozott Bizottsági munkacsoport ülésein;
- A Wassenaari Megállapodás a Hagyományos Fegyverek és Kettős Felhasználású Termékek és Technológiák Exportjának Ellenőrzéséről (WA) munkacsoportjaiban.
- az Európai Unió Kettős Felhasználású Koordinációs Bizottsági Munkacsoport ülésein.

A Wassenaari Megállapodás keretében a Hatóság munkatársai Németországgal és Horvátországgal együttműködve vállalták a Bosznia-Hercegovina tagsági kérelmével kapcsolatos társ-jelentéstevői

feladatok ellátását. Ezen feladat keretében a Hatóság munkatársa az NGM, a KKM, illetve a német és horvát társhatóságok képviselőivel közös látogatáson vett részt Szarajevóban

A Hatóság képviselője 2017-ben is részt vett a **Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény** Nemzeti Hatóságainak találkozóin, ahol a Vegyifegyver Tilalmi Egyezményt végrehajtó szervezetek képviselőivel nyílt lehetőség eszme-, és tapasztalatcserére az Egyezmény végrehajtásával kapcsolatos kérdésekben. A Hatóság képviseltette magát továbbá az **Ausztrália Csoport** plenáris hetének és Végrehajtási és Technikai Munkacsoportjának ülésein, valamint a **Rakéta Technológia Ellenőrzési Rezsím** (MTCR) éves plenáris ülések közötti szakértői ülésén.

Amennyiben további kérdése van, az alábbi elérhetőségeken fordulhat Hatóságunkhoz.

BUDAPEST FŐVÁROS KORMÁNYHIVATALA
KERESKEDELMI, HADITECHNIKAI, EXPORTELLENŐRZÉSI ÉS NEMESFÉMHITELESÍTÉSI FŐOSZTÁLY
EXPORTELLENŐRZÉSI OSZTÁLY, HADITECHNIKAI OSZTÁLY

H-1124 Budapest
Németvölgyi út 37-39.

E-mail: armstrade@bfkh.gov.hu, exportcontrol@bfkh.gov.hu
Telefon: 06 1 4585 599
<http://mkeh.gov.hu>

**2016-2017. ÉVI HADITECHNIKAI KIVITEL ÉS KISZÁLLÍTÁS RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN
(SZERZŐDŐK SZERINT)**

(érték: ezer €)

Reláció	2016	2017
Amerikai Egyesült Államok	9207,974	5349,747
Argentín Köztársaság	31,015	36,880
Ausztrália	0	0
Azerbajdzsán	310,753	0
Belga Királyság	722	29,336
Belize	45,779	0
Bolgár Köztársaság	0	113,5
Bosznia és Hercegovina	11,000	3,5
Ciprusi Köztársaság	115,982	214,278
Cseh Köztársaság	134,572	845,468
Dán Királyság	25,000	0
Dél-Afrikai Köztársaság	41,848	0
Francia Köztársaság	25,544	661,836
Fülöp-szigetek		0
Görög Köztársaság	403,985	5300
Holland Királyság	9,856	0
Horvát Köztársaság	2,1	35,163
Indonéz Köztársaság	0	51,412
Indiai Köztársaság	0	0
Iraki Köztársaság		0
Izrael	82,482	55,118
Kanada	4338,603	4424,994
Kazah Köztársaság	0	0
Kenyai Köztársaság	0	0

Lengyelország	365,464	124,461
Luxemburgi Nagyhercegség	44,648	9,501
Malajzia	7,787	1,600
Moldova	0	0
Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága	298,267	1423,602
Német Szövetségi Köztársaság	13533,9	20081,555
Olasz Köztársaság	159,862	37,504
Ománi szultánság	0	0
Oszták Köztársaság	555,881	1016,292
Pakisztáni Iszlám Köztársaság	0	0
Románia	109,994	48,103
Spanyolország	770	0
Svájc	3104,539	4284,522
Svédország	0	0
Szaúd-Arábia	0	0
Szerbia	5,400	8016,853
Szingapúr	0	0
Szlovák Köztársaság	967,662	729,171
Szlovén Köztársaság	0	0,819
Török Köztársaság	3,350	104,235
Uganda	0	0
Új-Kaledónia és kapcsolt részei	0,805	0,770
Összesen	33945,552	47706,8

**2016-2017. ÉVI HADITECHNIKAI KIVITEL ÉS KISZÁLLÍTÁS RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN
(VÉGFELHASZNÁLÓK SZERINT)**

(érték: ezer €)

Reláció	2016	2017
Amerikai Egyesült Államok	8867,908	5349,75
Argentín Köztársaság	31,015	36,88
Azerbajdzsán	310,753	0
Belga Királyság	0,722	29,34
Bolgár Köztársaság	0	41
Bosznia és Hercegovina	3,500	3,5
Ciprusi Köztársaság	115,982	214,28
Cseh Köztársaság	134,572	871,75
Dán Királyság	25,000	0
Dél-Afrikai Köztársaság	35,038	4,13
Egyesült Arab Emírátság	45,779	72,5
Francia Köztársaság	25,544	661,84
Görög Köztársaság	403,985	5,3
Holland Királyság	630,160	587,7
Horvát Köztársaság	2,100	35,16
Indonéz Köztársaság	0	150,47
Iraki Köztársaság	109,110	0
Izrael	82,482	55,12
Jamaica	17,133	0
Jordán Hasemita Királyság	6,810	
Kanada	2771,128	2047,95
Kazah Köztársaság	347,566	
Lengyel Köztársaság	365,464	124,46
Malajzia	7,787	1,6

Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága	34,729	394,1
Német Szövetségi Köztársaság	12918,779	19468,88
Olasz Köztársaság	159,862	37,5
Ománi Szultánság	0	2371,18
Osztrák Köztársaság	555,881	1016,29
Románia	109,994	48,1
Spanyolország	0,770	
Svájc	3099,364	1913,34
Szaúd-Arábiai Királyság	1813,880	11217,69
Szerbia	5,400	5,4
Szlovák Köztársaság	858,552	729,17
Szlovén Köztársaság	0	819
Török Köztársaság	47,998	210,87
Új-Kaledónia és kapcsolt részei	0,805	0,77
Összesen	34077,173	47706,807

2016-2017. ÉVI IMPORT BONYOLÍTÁSI ADATOK RELÁCIÓ SZERINTI BONTÁSBAN (érték: ezer €)

Reláció	2016	2017
Amerikai Egyesült Államok	637,589	2587,94
Ausztrália	12,818	5,36
Belga Királyság	80,025	756,35
Belize	0	
Bolgár Köztársaság	569	0
Bosznia és Hercegovina	283,83	1372,45
Brazil Szövetségi Köztársaság	33,946	257,26
Ciprusi Köztársaság	1,29	0
Cseh Köztársaság	1109,613	8268,18
Dán Királyság	232,947	6,1
Dél-Afrikai Köztársaság	0	209,58
Egyesült Arab Emírátságok	124,063	0
Finn Köztársaság	1403,186	2507,19
Francia Köztársaság	150,428	870,14
Holland Királyság	26,001	61,9
Horvát Köztársaság	246,247	47,7
Izrael	1646,613	1174,48
Kanada	38,597	250,44
Kínai Népköztársaság	274,017	173,63
Koreai Köztársaság	0	0

Lengyel Köztársaság	404,969	765,49
Lett Köztársaság	14,8	0
Litván Köztársaság	142,426	236,23
Luxemburgi Nagyhercegség		0
Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága	743,053	913,38
Német Szövetségi Köztársaság	8807,579	14861,25
Norvég Királyság	8317,221	3573,6
Olasz Köztársaság	599,357	348,47
Oroszországi Föderáció	12,803	0
Oszták Köztársaság	737,735	2244,65
Románia	19,044	57,8
Spanyolország	8,13	75,312
Svájc	1820,235	4681,36
Svédország	679,474	527,6
Szerbia	19,225	138,53
Szlovák Köztársaság	763,464	954,08
Szlovénia	40,852	11,76
Török Köztársaság	7,734	976,47
Ukrajna	1,034	192,16
Összesen	30009,345	49139,983